

Второ заседание

Сряда, 19 ноември 1969 г.

(Открито в 15 часа)

Председателстваващ Екатерина Аврамова: (Звъни) За заседанието имаме кворум — в залата присъствуват повече от половината народни представители. Откривам днешното заседание на Народното събрание.

Другарки и другари народни представители! В Бюрото постъпи законопроект за продължаване пълномошията на Народното събрание, народните съвети и на народните съдии и съдебните заседатели при народните съдилища.

Бюрото предлага законопроектът да бъде включен в дневния ред на сесията и да бъде разгледан на утрешното заседание.

Има ли друго предложение? Който е съгласен с това предложение на Бюрото, моля да гласува. Приема се.

Продължаваме работата по разглеждане на законопроектите за народностопанския план и бюджета на държавата за 1970 г.

Има думата министърът на съобщенията др. Стоян Тончев.

Министър Стоян Тончев: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Позволете ми да изразя нашето задоволство от огромната работа, която са извършили Министерският съвет, плановите и финансовите органи, ведомствата и народните съвети по разработването — много по-рано, отколкото миналите години, — на един научно обоснован и съобразен с реалните възможности на страната ни проектоплан за социално-икономическото развитие и държавния бюджет за 1970 г.

Представените за обсъждане и утвърждаване проекти за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България и държавния бюджет на страната за 1970 г. са продължение на величествената програма, начертана от Деветия конгрес на Българската комунистическа партия, за ускорено изграждане на социалистическото общество в нашата страна.

Задачите, поставени в обсъжданите проектоплан и проектобюджет за 1970 г., са съобразени с досегашните наши постижения в социалистическото строителство и с възможностите на страната. Те са нов принос в развитието на Народна република България и отговарят напълно на жизнените интереси на нашия народ.

Нашият народ винаги е следял с особено голямо внимание и интерес обсъждането на плана и бюджета от Народното събрание.

Изнесените доклади от председателя на Държавния комитет за планиране и от заместник-министъра на финансите, както и съдокладите на комисията красноречиво говорят, че планът и бюджетът на републиката за 1970 г. са разработени в съответствие с решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и са в духа на решенията на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. Те отразяват основните тенденции, заложили за по-ефективно развитие на нашата икономика.

В тези документи са отразени не само реалните възможности на нашето народно стопанство, но и прогресивните тенденции за интензификацията на социалистическото обществено производство, за неговата специализация и концентрация и по-нататъшната интеграция в рамките на Съвета за икономическа взаимопомощ и особено с икономиката на братския Съветски съюз.

Основната задача, която се поставя за повишаване ефективността на нашата икономика и увеличаване на националния доход, ще се изпълни с по-бързо създаване преди всичко на нови производствени мощности. Това е най-реалният път за развитие и благоденствие на страната. По-големият ръст на производителността на труда, по-доброто използване на основните фондове, което е заложило в плана и другите основни показатели, които ще приеме Народното събрание, ще подобрят развитието на нашата икономика.

Темповете и пропорциите, залегнали в проектите, са реални и съобразени с материалните и трудовите ресурси на страната, което е решаващо условие за по-нататъшното внедряване техническия прогрес в народното стопанство и засилване ролята на интензивните фактори в икономическото ни развитие.

Ние обсъждаме и приемаме план за последната година от петата петилетка, когато нашият народ само преди два месеца по най-тържествен начин отпразнува юбилейната 25-годишнина на Социалистическата революция в България. Осъществи се на дело заветът на великия син на българския народ — Георги Димитров. За четвърт век нашият героичен народ, под ръководството на своята славна Българска комунистическа партия, счупи веригите на икономическата изо-

станалост и превърна страната в мощна индустриално-аграрна държава.

Този небивал икономически подем и културен разцвет на родината ни се дължи преди всичко и главно на решенията на историческия Априлски пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия, провеждан с твърда последователност и ленинска принципност от Централния комитет и лично от другаря Тодор Живков.

Като даваме добра оценка на проектоплана за 1970 г., следва да подчертаем и неговите качествено нови моменти, а именно:

предвидените изпреварващи темпове на растежа на националния доход спрямо ръста на обществения продукт на основата на значително повишаване на обществената производителност на труда;

прогресивното разпределение и използване на националния доход и предвиждане на известни резерви;

рационалното насочване на капиталните вложения чрез тяхната концентрация и намаляване обема на незавършеното строителство;

създаване на по-благоприятни условия за повишаване ефективността на външната търговия;

усъвършенствуването на финансовата обезпеченост и обвързка на изпълнението на плана за 1970 г.

В документите по проектоплана и проектобюджета на държавата за 1970 г. са предвидени особено важни мероприятия за осъществяване решенията на Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Създават се конкретни условия за ускорено развитие на най-важните научни и технически изисквания и производства чрез повишаване концентрацията не само в производството, но и в областта на науката.

Другарки и другари! Народна република България се утвърди като напреднала социалистическа държава. Непрестанно расте нейният авторитет в международните икономически, политически и културни отношения. Нашата страна се явява на международния пазар като достоен и уважаван партньор.

Ако до победата на социалистическата революция нашият износ беше преди всичко на селскостопански произведения, то сега промишлените стоки заемат над 50% от износа.

Изпълнявайки програмата, начертана от Деветия конгрес на партията, в края на 1968 г. промишленото производство се увеличи 30 пъти в сравнение с 1939 г.

Създаването на съвременна промишленост е едно от най-крупните завоевания на социалистическата революция, което

коренно измени характера и структурата на нашата икономика.

Ние изказваме нашето задоволство от постигнатите големи успехи в областта на електроснабдяването на страната. Така добивът на електроенергия се предвижда през 1970 г. да постигне 19 200 млн. квтч срещу произвежданата през 1939 г. едва 266 млн. квтч. С това ще се укрепи още повече и подобри структурата на енергийния баланс. С въвеждането в действие през 1970 г. на новите енергийни мощности и свързването на нашата система с тази на Съветския съюз се решава въпросът за сигурност и стабилност в снабдяването с електроенергия.

Не може да не представлява гордост за всички нас създаването на черната и цветната металургия. В миналото нашата страна внасяше желязо дори за гвоздеи, а сега произвеждаме за една година близо 1500 хил. т стомана, над 1,1 млн. т чугун и над 1 млн. т прокат от черни метали. В предложения проектоплан за 1970 г. се предвижда по-нататъшното развитие на черната и цветната металургия. С въвеждането в действие през 1970 г. на новите мощности в Металургичния комбинат Кремиковци се очаква производството на прокат да достигне 1520 хил. т, с което ще се създадат условия около 80% от нуждите на страната от прокат да бъдат задоволени от наше родно производство. Широко развитие получи и цветната металургия, която през 1968 г. произведе кръгло 200 хил. т олово, цинк и електролитна мед. Изграждат се и ще бъдат въведени в действие нови прокатни мощности за преработка на цветни метали в Комбината за цветни метали Димитър Ганев, с което ще се увеличи асортиментът и качеството им.

В областта на химическата промишленост достатъчно е да споменем само развитието на нефтохимията, която е свършено нов отрасъл на нашата икономика. През следващата година с разширяването на суровинната база на нефтохимическата промишленост се създават условия за производство на нови нефтохимически продукти, като синтетичен каучук, минерални масла и други. Преработката на нефт през 1970 г. ще достигне 6 млн. т, като се предвижда да бъде пуснат в експлоатация и Нефтохимическият комбинат край Плевен, с което ще бъдат задоволени нуждите на народното стопанство и населението от този така необходим артикул. Голямо е развитието и на тежката химия. През 1968 г. България произведе 830 хил. т азотни торове и 408 хил. т фосфорни торове. Докато през 1956 г. селското стопанство е получило около един килограм минерални торове на декар, то през 1968 г. бяха доставени по 17 кг на декар. Радва ни особено фактът, че и в областта на химическата промишленост през 1970 г. се предвиждат значителни мероприятия както за изграждане на нови мощности, така и за

увеличаване производството на нови важни химически изделия. Значително ще се увеличи производството и асортиментът на синтетични влакна и пластмаси, с което ще бъдат задоволени нуждите на народното стопанство от наше производство.

Все повече се повишава и равнището на социалистическото селско стопанство. Нашироко в него навлезе концентрацията и специализацията, механизират се производствените процеси, разширяват се напоителните площи, влагат се големи количества химически торове. По получените през последните години средни добиви от основните селскостопански култури българското кооперативно селско стопанство се нарежда в предните редици в света.

Въпреки необичайните засушавания и капризи на природата през последните две години нашето кооперирано селско стопанство показва на какво е способно. Постигнатите добри успехи дадоха основание да се поставят и да започнат да се решават още в периода на петата петилетка нови задачи. Тези задачи ясно бяха очертани в докладите на другаря Тодор Живков пред Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет и в техните решения.

Така например създават се условия за разширяване на промишлените методи и използване на редица модели за новата мащабност в производството.

Особено ценно за нас и най-вече за тружениците от селското стопанство е, че се предвижда да започне проектирането и изграждането на модели за комплексна механизация в зърнопроизводството, тютюнопроизводството, техническите култури и на зеленчуковите градини с площ от 3000 до 12 000 декара.

Заедно с всички трудещи се в нашата страна и сдружените земеделци работят с цялата си енергия, умение и всеотдайност за изпълнение на всички задачи, които се поставят от народностопанските планове. И с всяка измината година техните производствени успехи растат. Сдружените земеделци-кооператори са в първите редици на борбата за технически прогрес в селското стопанство. Много от тях дейно участвуват в бригадите и звената за комплексна механизация. Трябва да отбележа, че по предварителни данни въпреки трудностите от лошите климатични условия дадените обещания за получаване на надпланова продукция ще бъдат изпълнени. Бригадите за комплексна механизация, ръководени от сдружените земеделци, ще получат над плана обща продукция 10 500 хил. лв., а чиста — 7200 хил. лв.

Сега когато се разгръща широко движението за внедряване на научно-техническата революция във всички сфери на живота, на която цел са подчинени и редица положения в народностопанския план за 1970 г., членовете на Българския земеделски народен съюз ще работят упорито, за да

дадат своя принос в изпълнение решенията на Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за по-нататъшна концентрация и специализация на селскостопанското производство, за внедряването на промишлените методи, механизацията и комплексната автоматизация, за повишаване рентабилността на селското стопанство, за да може то през следващата година да изпълни и преизпълни задачите, залегнали в народностопанския план, който днес разглеждаме.

Давайки насока за развитието и усъвършенствуването на цялата система на социално управление, на по-нататъшното усъвършенствуване механизма на новата система на ръководство на народното стопанство, на концентрацията и комплексната автоматизация на производството, голямо място е определено и за системните грижи, които партията и правителството полагат за човека в нашата страна. Тези грижи са материално изразени в плана и бюджета за 1970 г. Предвиждат се нови 215 млн. лв. за държавно и кооперативно жилищно строителство, с които средства ще бъдат построени около 62 хиляди нови жилища. Това значи хиляди трудови семейства да се настанят в нови светли квартири.

Реалните доходи на човек от населението ще нараснат със 7%, ще се увеличи продажбата на най-търсените от населението стоки, ще се подобрят и разширят комуналните и битовите услуги. Чувствителни средства се предвиждат за разширяване здравната мрежа, нарастват детските ясли, училищата, общежитията за учащи се.

С бюджета на държавата за 1970 г. са осигурени и необходимите средства за по-нататъшното развитие на науката, изкуството, културата и образованието.

В резултат на героичния труд на нашата работническа класа, на тружениците на нашето селско стопанство, на целокупния миролюбив български народ и на братската и безкористна помощ на великия Съветски съюз и останалите социалистически страни непрекъснато се умножават богатствата на нашата страна, укрепва икономиката ни, ежегодно се осигурява висок растеж на националния доход. Повишава се материалното и културното благосъстояние на народа. И сега нашият народ се храни, облича и живее по-добре, неговите нарастващи потребности все по-пълно се задоволяват.

Ние не бихме могли да си представим огромните успехи, постигнати във всички области на нашия икономически обществено-политически и културен живот, без неопенимата братска помощ, която ни оказва особено великият Съветски съюз. Непоклатима основа за развитието на нашата страна по пътя на социализма е искрената и нерушима българо-съветска дружба.

Другарки и другари народни представители! Наред с другите отрасли на народното стопанство в проектоплана за

1970 г. се създават необходимите предпоставки за по-пълно и своевременно задоволяване нуждите на народното стопанство и населението от съобщителни услуги. За по-нататъшното развитие на материално-техническата база на съобщенията се заделят 23 млн. лв. капитални вложения.

В рамките на предвидените капитални вложения ще се извърши по-нататъшно развитие и модернизация на материално-техническата база на съобщенията.

През 1970 г. ще продължи кабелизацията и автоматизацията на селищните и междуселищните телефонни съобщения. В резултат на това значително ще нарасне броят на телеграфните и телефонните канали и капацитетът на телефонните централи. Това ще позволи да се инсталират през идущата година повече от 35 хиляди нови телефонни поста срещу 30 хиляди за настоящата година. В това отношение по-специално внимание ще бъде отделено за реконструкцията и разширението на Софийската телефонна мрежа, тъй като София се явява основен свързочен възел на страната. За целта вече е разработен и утвърден идеен проект на стойност 46,5 млн. лв., който ще бъде реализиран на етапи, в резултат на което капацитетът на телефонните централи в София ще нарасне с нови 113 хил. номера и ще достигне 230 хил. номера. С това в София през 1975 г. ще се достигне телефонна плътност на 100 души 20 телефона. Понастоящем се извършва строителство на нови автоматични телефонни централи — в кв. Банишора на 20 хил. телефона, кв. Мотописта на 10 хил. и в Красно село на 5000 номера.

През следващите години автоматизацията на телефонните съобщения ще продължи с по-бързи темпове чрез изграждане на седем възлови автоматични телефонни централи в София, Пловдив, Варна, Русе, В. Търново, Враца и Стара Загора. Това ще позволи да се въведе автоматично междуградско избиране във всички окръжни градове на страната. За целта е сключен договор за доставка на съвременни съоръжения и са заделени над 50 млн. лв.

Това налага да бъдат взети съответни бързи мерки от нашата промишленост — машиностроенето — за осигуряване значително по-големи количества кабели за кабелизирането на телефонните съобщения, от които понастоящем Министерството на съобщенията изпитва остра нужда.

Министерството е изготвило подробен план за развитието на техническата база на радиото и телевизията. Ще се извърши строителство в различни райони на страната на голям брой мощни средно- и късовълнови радиопредаватели, с което ще се осигури добра чуваемост и пълното покритие на страната с няколко радиопрограми на средни вълни и гласът на партията-ръководителка ще се слуша далеч зад пределите на родината.

Започна строителството на телевизионните предаватели на Кърнева ливада — Видинско, Венец — Шуменско, Стръмни рид — Кърджалийско, и др. Изграждането на тези мощни технически съоръжения ще се извърши с близката и безкористна помощ на братския ни Съветски съюз.

По-нататъшно развитие ще получи ретранслаторната мрежа за покритие на страната с качествена телевизионна програма. На тази основа телевизионните абонати ще нараснат с няколко стотици хиляди и в края на 1970 г. ще бъдат над 1 милион.

През настоящата година в чест на 25-годишнината от победата на социалистическата революция в нашата страна започнаха експериментални излъчвания на цветна телевизионна програма на Московската телевизия. През 1970 г. ще се проведат нови мероприятия за подготовка на преносвателната и излъчвателна телевизионна система и мрежи за редовни цветни телевизионни предавания.

Всичко това ще бъде нов и по-висок етап в развитието на техническото усъвършенстване на материално-техническата база на съобщенията в нашата страна.

Другарки и другари народни представители! Съобщенията съкращават времето и пространството, активно въздействуват за ускоряване на производствения процес, за повишаване обществената производителност на труда, за планомерната и съгласувана работа на многоотрасловия и сложен народно стопански комплекс.

Ето защо те са обект на бърз технически прогрес.

Концентрацията и централизацията на производството и управлението изискват огромна текуща информация, която ще се движи главно по телефонната мрежа. Използването на електронно-изчислителната техника за текущо оперативно ръководство на целокупния стопански и културен живот ще се основава изключително на телефонните връзки. Поради това телефонната система още сега се явява база за цялата електронно-изчислителна техника на управлението на страната.

При това положение през следващите години трябва да бъде отделено по-голямо внимание на телефонните съобщения като предварителна основа за развитието на електронно-изчислителната техника.

Другарки и другари народни представители! Планът за социално-икономическото развитие и бюджетът, който сега обсъждаме, са напрегната, но реална програма за развитието на страната през 1970 г. Тя ще съдействува нашата родина бързо да развива своята икономическа мощ, ще се подобри още повече жизненото равнище на народа, ще разцъфтява нашата социалистическа култура, на по-голяма висота ще се издигне авторитетът на нашата страна пред външния свят. Укрепвайки все повече морално-политическото единство на нашия народ, под ръководството на Българска-

та комунистическа партия ние ще дадем своя реален принос за изпълнението на тези светли перспективи.

Напълно одобряваме предложените законопроекти за плана и бюджета за 1970 г., за които с радост ще гласуват народните представители от парламентарната група на Българския земеделски народен съюз. Аз като народен представител и министър ще положа всичките сили, с които разполагам, да съдействам за тяхното изпълнение през следващата 1970 г. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата председателят на Държавния комитет за битови услуги Атанас Димитров.

Атанас Димитров: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! С удоволствие трябва да отбележим, че проектопланът за социално-икономическо развитие на страната и бюджетът за 1970 г. за разлика от други години са резултат на една много сериозна съвместна работа на Държавния комитет за планиране и Министерството на финансите с останалите ведомства, имащи пряко отношение към тези въпроси. Не може да не се отбележи като положително явление, че още през м. март тази година бяха проведени разговори и разработени концепции за основните направления на социално-икономическото развитие на страната. С това се даде възможност министерствата, ведомствата, обединенията и решаващите предприятия да изложат своите съображения по основните насоки за развитието на производствената дейност. Съображенията, както и допълнително събраната информация позволиха, както отбеляза др. Тано Цолов, на Държавния комитет за планиране и Министерството на финансите да разработят реално, съобразно възможностите, насоките и направленията на развитието на нашата страна през 1970 г. С основание може да се каже, че проектопланът и бюджетът са колективно дело на заинтересуваните ведомства.

Това даде възможност проектът за държавния народно-стопански план и проектобюджетът за 1970 г. да бъдат разгледани, съответно одобрени от Министерския съвет и внесени на настоящата сесия на Народното събрание.

Настоящата сесия на Народното събрание, която е призована да обсъди и одобри плана и бюджета, ще даде възможност на министерствата, ведомствата, обединенията и предприятията да подготвят навреме своите насрещни планове, да разработят необходимите организационно-технически мероприятия, за да се започне ритмичното изпълнение на плана още от началото на годината. Досегашната практика на късно одобряване на плана създаваше сериозни трудности,

що се касае до организацията на практическата работа по неговото изпълнение.

Смятам за необходимо още в началото на своето изложение да изразя становище, че проектите за народностопански план и бюджет за 1970 г. са разработени в съответствие с решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и директивите за развитие на страната през периода на петата петилетка. 1970 година е последната година от петата петилетка. Заложените в плана показатели и тяхното реализиране осигуряват нейното изпълнение, гарантират основата, предпоставките за по-нататъшното развитие на страната през шестата петилетка.

Вярно е, че предвиденият темп на нарастване на общественото производство от 8,2% за 1970 г. спрямо 1969 г. е по-нисък от темповете за изминалите години на петилетката, но вярно е също така, че този темп е изграден вече на една по-голяма база и е в съответствие с възможностите на страната. Сега зад 1% прираст стои промишлена продукция около два пъти повече, отколкото през 1965 г.

С това главно се характеризира и представеният за обсъждане проектобюджет за 1970 г.

Вярно е, че тук прирастът от 4% е по-нисък в сравнение с темповете през изминалите години на петилетката, но също така е вярно, че при съпоставими условия прирастът фактически е към 13%. Зад привидно ниския процент трябва да се види действието на мероприятията на Централния комитет на партията и Министерския съвет за увеличаване на заплатите.

Правилно се предвижда с бюджета през 1970 г. да се повиши ролята и на собствените фондове на предприятията с оглед по-рационалното насочване на средствата с инвестиционно предназначение, което дава отражение в прираста на приходите в сравнение с миналите години.

Смятам, че с плана и бюджета са осигурени необходимите финансови и материални средства за капитално строителство, за по-нататъшно укрепване икономическата мощ на нашата родина.

Също така смятам, че е необходимо да се отбележи целесъобразното и уместно насочване на около 35% на средствата за реконструкция и модернизация на материално-техническата база при 21% средногодишно за периода 1966—1969 г. Определено трябва да се каже, че у нас този въпрос все още се подценява и това нанася сериозна вреда на народното стопанство. Отделянето на по-голямо внимание за модернизация и реконструкция на предприятията създава възможност за най-ефективно използване на капиталните вложения, за тяхното насочване главно към създаване на активни фондове, което е в пълно съответствие с решенията на

Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Искам да се спра по-конкретно на някои въпроси, свързани с проектоплана в сферата на обслужването, на битовите услуги и комуналното стопанство.

Не може да не се изтъкне, че и в областта на комунално-битовото обслужване е направено немалко, че грижите на партията и правителството и в тази сфера на дейност са големи. Особено след решенията на Юлския и Ноемврийския пленум на Централния комитет на партията през 1968 г. вниманието на партийните и държавните органи, на организациите, имащи отношение и извършващи услуги, все повече се съсредоточава към решаването на редица основни въпроси, свързани с всекидневните комунални, битови, социални и други нужди на населението. В голяма част от градовете и някои средищни села са обзаведени модерни и със съвременна техника битови комбинати, в които са съсредоточени основни дейности за извършване услуги на населението. Като първи лястовички започнаха да се явяват и предприятия от рода на комбинат Багра в гр. Варна, в който ще се извършва химическо чистене, боядисване, изкърпване и възстановяване годишно към 1 млн. килограма облекло, платове и преди. Модерна и високопроизводителна техника за този вид услуги е въведена и в редица други предприятия за услуги в София, Пловдив и в почти всички наши окръжни центрове. Сега усилията са насочени към разширяване обхвата на различните видове услуги, към въвеждане на нови посъвършени форми на обслужване. В резултат на тези мерки обемът на услугите в последните години нарасна значително. Само предприятията на местната и кооперативната промишленост са увеличили в последните четири години услугите за населението кръгло с 40 %.

Но постигнатото не е достатъчно и не съответствува на постоянно растящите нужди на населението от услуги. И сега продължава да важи направената от другаря Тодор Живков констатация пред Юлския пленум на Централния комитет на партията, че в този сектор е налице изоставане от общото развитие на икономиката, от нуждите на хората, от тяхната покупателна способност. Централните ведомства, народните съвети по места и особено предприятията и организациите, които извършват услуги, още не сме пристъпили, както трябва, за решаване на този наболял и негърпящ отлагане проблем. Много време се губи за безцелни и тясно-ведомствени спорове за сфери на действие, макар че съществува огромно поле за работа, макар че областта на услугите е още неразорана целина. Остра е нуждата от строителни, дърводелски, метални, електродомашински и други услуги. Не са задоволени бързо растящите потребности на населението от автомо- и велопоправки. А какво да се каже

за услугите като пране, химическо чистене и други подобни, с развитието на които следва да се освободи жената от допълнителния тежък и неблагодарен домашен труд, за да ѝ се създадат условия спокойно да изпълнява своята работа в материалното производство, обществения живот, да има време за култура, за възпитание на своите деца.

Към всичко това, като се прибави и фактът, че голяма част от услугите се изпълняват със закъснение от един месец до една-две години, че много често работното време не е съобразено със свободното време на клиентите, че все още са големи нарушенията при ценообразуването и качеството на услугите, картината става още по-ясна. С плана за 1970 г. тази картина значително трябва да се измени.

Както се съобщи, предвижда се за 1970 г. обемът на услуги да нарасне с 18%, а без общарските и шивашките услуги — с 24%. Колкото и висок да е този процент, и той е далеч от действителните нужди на населението.

С проектоплана за 1970 г. се предвиждат за комуналното стопанство към 98,5 млн. лв., които се насочват главно за разширяване на мрежата от водопроводи, топлофикация и канализация, за строителство на бани, хотели и др., и към 18 млн. лв. за битовото обслужване. Освен това ще бъдат използвани към 10 млн. лв. нелимитирани капитални вложения.

Тези средства дават възможност да се завърши още през 1970 г. строителството на близо 60 бази за ремонт на сложна битова техника и битови комбинати, на 10 модерни автосервиза, 6 перални и други подобни мероприятия.

Капиталните вложения за комунални и битови услуги, заложи в проектоплана за 1970 г., в сравнение с минали години са много, но в сравнение с нуждите, от гледна точка на изграждане на съвременна техническа база, са недостатъчни. Все още е малък делът на средствата за машини и съоръжения. Средствата се насочват главно за изграждане на пасивни фондове. Но такива са сега възможностите на страната и ще бъде нереално ако сега се постави въпрос за повече средства. Главното сега е към какво да се насочат тези средства, как да се използват, за да дадат най-голям ефект и това да се почувствува осезателно от населението.

Трябва с общи усилия да се ликвидира досегашната вредна практика с малкото и недостатъчни средства да се решават не въпроси, свързани с обслужването на населението, а въпроси, свързани с градоустрояването, с представителни административни сгради и други подобни строителства.

Почти нищо не е направено за развитието на услугите в окръзите от стопанските обединения, големите предприятия, държавните земеделски стопанства и трудово-кооперативните-земеделски стопанства. Смятам, че тук му е мястото да процитирам казаното от другаря Тодор Живков пред Юлския

ПЛЕНУМ на Централния комитет на партията: „Битово-комуналните и благоустройствени мероприятия следва да станат дело на всички предприятия, трудово-кооперативни земеделски стопанства, държавни земеделски стопанства и обединенията, които трябва да мобилизират част от своите фондове за създаване система от комунално-битови услуги и за задоволяване нуждите на своите колективи.“

Нужно е максимално заангажиране и най-разумно използване на всички материални и финансови средства за подобряване на услугите, като се мобилизират всички източници, възможности и резерви.

Другарки и другари! Характерно явление за нашето развитие в последните години е навлизането в бита на населението на предмети с дълготрайно ползуване.

Така например само за 1970 г. по плана се предвижда населението да получи 250 хил. броя телевизори, 160 хил. броя радиоапарати, 185 хил. броя домашни хладилници, 45 хил. броя прахосмукачки, 135 хил. броя перални, 23 хил. броя леки коли, 235 хил. електрически печки и други съоръжения.

Това не е случайно. То говори за планомерното развитие на нашето общество. Ние трябва да си дадем сметка за голямото изоставане на сферата на услугите от общото икономическо развитие на страната и да насочим своите усилия към преодоляване на това изоставане в близките няколко години. Голяма част от паричните доходи на населението следва да се реализират чрез услугите. Това е характерно явление за най-напредналите страни. То е в интерес и на населението, и на правилното развитие на страната. Съвременното наше социалистическо общество е и трябва да бъде общество, в което да намерят разрешение всички въпроси, свързани с обслужването на населението. Такава е природата на нашия обществен строй, строй, при който човекът с неговите потребности е в центъра на цялото негово развитие. Такава е политиката на нашата комунистическа партия, на нашето правителство.

Поради това с проектоплана за 1970 г. в отрасъл Битово обслужване се слага началото на един нов процес в изграждането на материално-техническата база. Става въпрос за това да се ликвидира със стихийността, за да се осигури необходимата целенасоченост, да се сложи ред в развитието на тази сфера от нашата многостранна дейност, тя да бъде приведена в пълно съответствие с общото наше развитие, с потребностите на хората.

Този процес изисква преди всичко бързо да се повдигне равнището на услугите, да се модернизира и индустриализира базата, да се повиши нейната ефективност. По същество това означава ново качествено преустройство на мрежата, насищането на предприятията с високопроизводителна техника, с механизация, инструменти и транспортни сред-

ства. Това предопределя уровеня и темпа на развитие на битовите услуги и комуналното стопанство.

Новата техника, която идва да замени ръчния труд, изисква и нови форми на организация на производството, на подготовката на изпълнителски кадри. Необходимо е разумно, с отчитане на специфичните условия, важещи за обслужването и комуналното стопанство, да се решават внимателно и последователно въпросите за концентрация и специализация на предприятията, за изграждане в тях на рационална структура. В това отношение чрез поставяне нуждите на населението над тясноведомствените ограничени интереси на отделните ведомства и предприятия — да се преодолее многоведомствеността, която е характерна за този отрасъл. В изпълнението на мероприятията от този характер решаваща е думата, инициативата и активността на народните съвети.

И тук с пълна сила важи казаното от другаря Тодор Живков на Юлския пленум на Централния комитет на партията: „За да се реши комплексно въпросът за услугите на населението, налага се и в тази област да се въведе ред. Услугите следва да се развиват като единна дейност на територията на окръзите, като се подчинят на единен план, на единна политика, изработена от окръжните народни съвети заедно с всички предприятия и организации, извършващи услуги.“

От това трябва да изхождат и да се ръководят и органите в центъра. Това повеляват и решенията на Ноемврийския пленум на Централния комитет на партията и предоставените права на народните съвети.

Процесът на профилиране, концентрация и специализация на предприятията за комунално-битови услуги е необходимо условие за ускореното развитие на тези отрасли. Изпълнението на плана през 1970 г. изисква, макар и много внимателно, да се тръгне по този път. Налице са необходимите предпоставки за това.

Изграждането на специализирани предприятия, клонове, цехове, работни места с преобладаваща дейност битови услуги при сегашните условия се явява крайна необходимост. Тези специализирани предприятия следва да се поставят на друг режим на снабдяване с материали, резервни части и суровини, да се измени съществуващият ред на планиране тяхната дейност. Решаването на тези практически задачи ще доведе до усъвършенстване на организацията в отрасъла и до премахване на сега съществуващите основни слабости в неговото развитие.

Следователно въпросът за профилирането и специализирането на предприятията за услуги е изключително важен. Практиката красноречиво потвърждава, че именно на тази основа следва да се извършва концентрацията, да се изгражда материално-техническата база, да се преустройва

дейността на услугите на индустриална основа. Вярно е, че има още много нерешени въпроси, що се касае до материалната заинтересуваност на предприятията да извършват услуги, но същевременно е вярно, че в смесените предприятия, извършващи услуги и едновременно с това произвеждащи готови изделия, работата по произвеждането на готови изделия е сравнително по-лесна, свързана е с по-голяма материална заинтересуваност, с по-малко неприятности с преките потребители. Това явление може да се подкрепи с резултатите от изтеклите 9 месеца на тази година. Местната промишленост осъществява за готовите изделия прираст 20,8% вместо предвидените с плана 6,6%, а при услугите прирастът е 10,2% вместо 21,3%, като при услугите само за населението прирастът е 12,8% вместо 27,9%. В трудово-производителните кооперации прирастът за готовите изделия е 11,9% при предвиден процент 11,7, докато за услугите е съответно 15,4% срещу 20,3%, като само за населението при предвиден прираст 21,1% е постигнат 9,5%.

Очертава се неизпълнение на годишната задача за 1969 г., под въпрос е изпълнението на петилетката. А партийното поръчение беше да се преизпълнят разчетите по услугите за петата петилетка с не по-малко от 10%. Причините тук са главно от субективно естество, от организационно естество.

С проектоплана за 1970 г. се създават действителни материални и финансови предпоставки и за правилното изграждане на мрежата за услуги. Капиталните вложения се насочват и разпределят по окръзи заедно със заинтересуваните ведомства. При този ред ще се премахне необоснованото дублиране при изграждане на мощности в еднородни предприятия в едно и също населено място и отклоняване на средства за други мероприятия.

За в бъдеще мрежата за услуги следва да се изгражда в пълно съответствие с потребностите от различни видове услуги и с оглед на това да се търси най-висока ефективност при използване на капиталните вложения. Още през 1970 г. ще се пристъпи към създаването на типови евтини проекти на предприятия и звена за услуги. В тях ще се предвиди най-рационално използване на мощностите, на материалните и финансовите средства, ще се създадат условия за въвеждане на научна организация на производството и труда. Целта е да се осигури съвременно равнище на услугите и през 1970 г. да се направи решителна крачка напред в решаването на проблема за даване на населението навремени и качествени услуги.

Научното изследване на състоянието на услугите, което се извършва сега във всички окръзи, в основни линии ще приключи до края на тази година.

В изследването са заангажирани най-изтъкнати специалисти, които извършват критичен анализ на фактическото

състояние на услугите, изготвят прогнози и програми за перспективното развитие на отраслите битово обслужване и комунално стопанство. Тази изключително важна задача следва да бъде изцяло подкрепена и от централните ведомства. Тя ще даде възможност да се намерят най-правилните решения за ускорено и най-правилно развитие на материално-техническата база за услугите. Това е по-важното, а не каква ще бъде фирмата и собствеността на мрежата за услуги.

На базата на изследването ще се разработят концепциите и прогнозите, което ще помогне с народностопанските планове да се вземат най-правилни решения за развитието на битовото обслужване през следващите години.

Едновременно с това проектопланът за 1970 г. предвижда да се постигне и по-висока обществена производителност на труда и в областта на услугите. Заложено е нарастване на производителността на труда не по-високо от 5%, с което се осигурява еднопосочност в развитието на битовото обслужване и повишаване икономическата ефективност и на този макар и специфичен отрасъл.

Вярно е, че темповете на производителността на труда и на другите икономически показатели, които характеризират развитието на останалите отрасли на народното стопанство, не могат да се сравняват с тези на битовото обслужване. При тези отрасли има възможност с по-бързи темпове да се решават проблемите за концентрация на производството и научно-техническия прогрес и оттук по-високия прираст по икономическите показатели. Но това не означава, че общите принципи не важат или с по-малка сила важат за обслужващите дейности. Обемът на услугите не бива да се увеличава само пропорционално на броя на заетите работници. И в тази област не екстензивният път на развитие на услугите ще бъде характерната негова черта, а интензивният.

Сега задачата е с реализиране на заложените в проектоплана темпове да се преодолее част от изоставането на битовите и комуналните услуги и те да се приведат в съответствие с увеличаващите се потребности и нарасналата покупателна способност на населението. Гражданите чувствуват остра нужда от битови услуги. Те трябва да бъдат задоволени. Решенията и постановките на Юлския и по-специално на Ноемврийския пленум на Централния комитет на партията от 1968 г. по въпросите на битовото обслужване на населението са напълно ясни и те конкретно задължават. Необходимо е преди всичко да се създаде отношение към този въпрос, да се ликвидира с подценяването, да се създаде обстановка органите и организациите, които извършват услугите, да изпълняват своите задължения. Това засега е главното в нашата практическа дейност. Няма и не може да има никакво съмнение, че и в тази област партийната повеля ще

се превърне в дело. 1970 г. трябва в това отношение да бъде решителна година.

Одобрявам проектите за плана за социално-икономическо развитие и бюджета на страната за 1970 г. и ще гласувам за тяхното приемане.

Благодаря за вниманието. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител Марко Марков.

Марко Марков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Предложените за обсъждане пред Народното събрание законопроекти за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1970 г. и за бюджета на страната отразяват линията, начертана от партията за засилване на интензификацията, за модернизиране и окрупняване на народното стопанство, за повишаване на неговата ефективност.

Икономическата политика на партията, насочена към бързо развитие на производителните сили, към издигане на народното благосъстояние и култура, постига забележителни успехи. Линията на Априлския пленум на Централния комитет на партията от 1956 г., доразработена от следващите конгреси на партията, бе верен курс за създаване на мощен икономически потенциал на страната, за увеличаване на националното богатство и повишаване жизненото равнище на трудещите се. Нашата социалистическа родина има вече стабилна икономика, опитна работническа класа, селскостопански труженици, цели отряди от специалисти и учени. Изминалите 25 години от социалистическата революция показаха едно възходящо динамично развитие на всички отрасли на икономиката, културата и науката.

Проведените от партията и правителството мероприятия за ускоряване на техническия прогрес, за увеличаване производителността на труда, за икономия на суровини и материали, повишиха икономическата ефективност на народното стопанство и създадоха условия за подобряване на материалното благосъстояние на трудещите се. Достигнатото ниво на производителните сили на страната, широкото използване на постиженията на световната и нашата наука и техника, разширяването и укрепването на външнотърговските връзки, особено със Съветския съюз и другите социалистически страни, и усъвършенствването на отрасловата структура на народното стопанство дават възможност с плана за 1970 г. да се продължи осъществяването на големите задачи, поставени в директивите на Деветия конгрес на партията.

Икономическите разработки на плана и бюджета са в духа на решенията на Септемврийския пленум на Централния комитет на партията.

Темповете и пропорциите, залегнали в проектите, са реални, напълно съобразени с материалните и трудовите ресурси на страната и в най-голяма степен отговарят на основната задача на единния план за социално-икономическо развитие на страната за 1970 г., а именно повишаване ефективността на икономиката и увеличаване обществената производителност на труда и на тази основа да се подобрява жизненото равнище на народа.

С предложения за обсъждане проектоплан за 1970 г. се предвижда националният доход да нарасне с 9% в сравнение с очакваното изпълнение за тази година, а реалните доходи на населението — с около 7%.

Свършено правилно за изпълнението на тази голяма задача капиталните и трудовите ресурси, науката, организаторската и политическата дейност на ръководните органи на страната са насочени към ускоряване концентрацията на производството, на научноизследователската дейност, към широко внедряване на техническия прогрес, към по-нататъшно усъвършенстване системата на ръководство на народното стопанство, към разширяване и задълбочаване на сътрудничеството със Съветския съюз.

В плана е предвидено с предимство да се развиват отраслите и производствата, осигуряващи суровини за народното стопанство, на структуроопределящите отрасли, носители на техническия прогрес, които използват местни суровини и материали, произвеждат продукция за износ с висока възвръщаемост и задоволяват основните нужди на страната. И на тази основа една част от капиталните вложения са насочени към завършване на сторителството на пусковите обекти. Свършено правилно обаче около 33% от всички капитални вложения са насочени за разширяване, реконструкция и модернизация на нашата икономика. Това е единствено вярната и правилна линия на нашето бъдещо развитие.

Другарки и другари! През изминалите години след социалистическата революция в страната и особено след историческите решения на Априлския пленум на Централния комитет на партията, благодарение на правилната икономическа политика, провеждана от Централния комитет под непосредственото вещо ръководство на другаря Тодор Живков, и в нашия окръг станаха огромни промени. Окръгът ни от аграрен бързо се превръща в голям промишлено-аграрен район. През настоящата година обемът на производствената промишлена продукция по предварителни данни ще достигне около 430 млн. лв. За 1970 г. обемът на промишлената продукция за окръга ще нарасне с около 14,4%. Това означава, че напрежението на окръга ще бъде по-голямо, но то е реално и е по силите на работническите колективи от Плевенски окръг. То е съобразено с възможностите на про-

мишлените предприятия и е обезпечено с материални и трудови ресурси.

В центъра на вниманието през тази година в работата на колективите на промишлените предприятия стояха въпросите на техническия прогрес, повишаване качеството на произвежданата продукция и ефективността на производството. В развитието на промишлеността на окръга се забелязва тенденция на прогресивно изменение на отрасловата структура, която е в унисон с общите тенденции на развитие на промишлеността и в страната. Расте относителният дял на такива водещи отрасли като машиностроенето и металообработващата промишленост, химическата и топлинната промишленост, за строителни материали и други. И през 1970 г. се предвижда нарастване на машиностроителната и металообработваща промишленост с 29%.

Голяма е признателността на трудещите се от окръга към партията и правителството за проявените грижи за развитие на промишлеността и особено на химията. Обемът на химическата промишленост от 1,3% през следващата 1970 г. ще нарасне на 7,6% с перспектива към 1975 г. да достигне 44,5% от общата промишлена продукция на окръга. Това ще осигури нов мощен подем на цялата икономика на окръга и на тази основа увеличаване доходите на трудещите се.

В подем е и селското стопанство. През последните 2 — 3 години на широк фронт се внедряват мероприятия за по-нататъшна интензификация на селскостопанското производство. Това позволи през настоящата година селското стопанство да предаде на държавата в сравнение с 1968 г. надпланова продукция 58 хил. т пшеница, 35 хил. т зърнено-фуражни, 27 хил. т слънчоглед, 8 хил. т конопени стебла, 5 хил. т домати. Над плана за тази година трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства предадоха 12 хил. т слънчоглед, 2 хил. т боб, 10 хил. т царевица и 3 хил. т домати за износ.

В областта на селското стопанство обаче настойчиво чакат за разрешаване редица проблеми по концентрацията и специализацията, по по-нататъшната интензификация на производствените процеси. В това отношение в окръга се извършва сериозна работа за тяхното успешно решаване.

В областта на растениевъдството се извърши концентрация и специализация на зърненото производство и техническите култури. Сега се извършват проучвания за по-голяма концентрация на зеленчукопроизводството и лозарството.

С това се създават условия за решаване на по-сложните проблеми на концентрацията и специализацията в областта на животновъдството.

Птицевъдството се съсредоточава в един птицекомбинат за отглеждане на 5 млн. бройлери и производството на око-

ло 60 млн. броя яйца. През 1970 г. птицекомбинатът ще произведе 2,5 млн. бройлери и 18 млн. броя яйца.

Сега в окръга се извършва подготовката за окрупняване на свиневъдството. Между обединеното кооперативно стопанство в гр. Левски с около 180 хил. дка земя и държавното стопанско предприятие Родопс се образува дружество, което ще изгради свинекомплекс за угодяване на 100 хил. броя свине. Свинекомплексът ще се изгражда на съвременна научна основа с технология, позволяваща в най-висока степен внедряване на промишлени методи на производство.

Разработва се също и въпросът за по-нататъшното развитие на говедовъдството. В тази насока е вече подета работата по изграждането на комплекс за угодяване на 16 хил. телета, при висока механизация на технологическите процеси, където един работник на смяна ще обслужва 4800 телета. Освен това три кооперативни стопанства на основата на новите изисквания се специализират за отглеждане на 5 хиляди телета за разплод.

Овцевъдството ще бъде съсредоточено в няколко района в отделни кооперативни стопанства. Моделът за първите три специализирани овцевъдни стопанства, които ще отглеждат по 15—20 хиляди овце, вече се експериментира.

В областта на растениевъдството ще продължи концентрацията и специализацията, започната в началото на годината с изграждането на бригадите за промишлено производство, които се оказаха най-сполучлива форма за внедряване промишлените методи в растениевъдството. Както е известно, единин механизатор от тези бригади обработва по 1400 дка и ще произведе обща продукция средно за 52 хил. лв. Предстои да се усъвършенствува организацията на ръководството и отчетността в тези бригади. Опитът през тази година показва, че е необходимо още в началото на следващата година на бригадите да се доставят по-широк набор от машини и съоръжения, особено за царевичата и захарното цвекло, за да могат успешно да завършват целия производствен процес не само на зърнените, но и на техническите култури.

За развитието на лозарството се разработва програма и се експериментират модели за създаване на по-високо рентабилно лозарство в нашия окръг.

На основата на известен наш опит и на опита от добри зеленчукопроизводни стопанства през тази година се експериментира в ТКЗС Долни Луковит проект на зеленчукови градини от 4 хил. дка при съвременна технология на производствените процеси. Следващата година още две стопанства ще изградят такива градини.

На основата на тази голяма специализация и концентрация ще се внедрява по-високоэффективна техника, производствените процеси ще се поставят на промишлени методи. То-

ва ще повиши неколkokратно производителността на труда, ще осигури по-високо производство и в крайна сметка в близките години нашето селско стопанство ще стане високорентабилно стопанство. Това е начало на качествено нов етап в развитието на селското стопанство. През 1970 и следващите две-три години ще настъпят както структурни, така и съществени изменения в технологическите процеси. С внедряването на промишлените методи на производство настъпват и съществени социални промени в селото като цяло. Създават се висококвалифицирани ръководни и тясно специализирани изпълнителски кадри. Това изисква да се усвояват нови професии, да се извършва преквалификация и специализация на част от кадрите, да се създават нови форми на организационно-политическа работа с тях. За изпълнение на тези задачи по решение на окръжния комитет на партията в 6-месечни курсове 1800 кооператори получават нови технически професии.

Направените разработки в окръга по бъдещето развитие на производителните сили и по-специално на развитието на селското стопанство са в духа на решенията на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Със задоволство искам да подчертая, че планът и бюджетът, които сега обсъждаме, в най-голяма степен обезпечават изпълнението на задачите, които сме си поставили през 1970 г.

Другарки и другари! С бодрост и оптимизъм се изпълват сърцето и душата на всеки български труженик, виждайки как с всяка измината година успешно се изпълняват големите перспективи, начертани от Деветия конгрес на партията за икономическия разцвет на родината и повишаване благосъстоянието на народа, съставна част от които са и предначертанията на проектоплана за 1970 г.

Гаранция за бъдещите наши успехи са научно обоснованата реалистична политика и ръководна роля на Българската комунистическа партия и готовността и волята на народа за нови трудови подвизи, за претворяване в дела големите задачи на бъдещето наше развитие.

Трудещите се от Плевенски окръг винаги са подкрепяли и са давали най-активно своя принос в нашето социалистическо строителство. Сега вдъхновявани от големите и светли перспективи, които се разкриват в близките години, ще отдадат всички свои сили за изпълнение на задачите, поставени от плана и бюджета.

Възложено ми е от окръжния комитет на Българската комунистическа партия и от окръжното ръководство на Българския земеделски народен съюз да уверя Народното събрание, че комунистите и сдружените земеделци ще застанат в

челните редици на борците за нов подем на нашето икономическо и обществено развитие.

От името на народните представители от Плевенски окръг заявявам, че одобряваме проектоплана и проектобюджета и ще гласуваме за тяхното приемане. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител Димитър Карамуков.

Димитър Карамуков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! В настоящата сесия на Народното събрание ние сме призвани да разгледаме и одобрим единния план за социално-икономическото развитие и бюджета на страната за 1970 г. — последната година от петата петилетка.

През изминалите години на петилетката нашият народ, въодушевен от величествените решения на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия, постигна големи успехи във всички области на нашето развитие — икономическо, социално, техническо и културно. През този период се извършиха значителни структурни изменения в материалното производство. Нашата икономика навлезе в етапа на по-пълно използване на интензивните фактори за повишаване ефективността на производството и увеличаване обществената производителност на труда и на тази основа се получи значително подобряване жизненото равнище на народа.

Проектопланът и бюджетът на държавата за 1970 г. са отразение именно на тези грандиозни успехи на нашия трудов народ. Задачите, поставени в обсъжданите проекти, са съобразени както с досегашните наши постижения в социалистическото строителство, така и с възможностите на страната. Те са разработени напълно в съответствие с решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и в духа на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия и осигуряват изпълнението на задачите, поставени с петия петгодишен план. Показателите по плана и бюджета и основните принципи, въз основа на които са разработени, ни дават основание да считаме, че тяхното изпълнение ще издигне на още по-високо качествено ново равнище материално-техническата база на нашето социалистическо общество. А това е още едно доказателство за правилната политика на Централния комитет на Българската комунистическа партия и народното правителство, които полагат непрестанни грижи за непрекъснатото развитие на производителните сили на страната и издигане културното и жизненото равнище на народа.

Трудещите се от Пловдивски окръг на база на постигнатите успехи още в първите години на петата петилетка пое-

ха високопатриотичното задължение в чест на славната двадесет и пет годишнина на социалистическата революция в България предсрочно да изпълнят петата петилетка и трябва да докладвам пред Народното събрание, че те с достойни трудови дела посрещнаха този славен наш юбилей.

Планът-разчет за 1968 г. беше преизпълнен с 55 945 хил. лв, отчете се ръст в сравнение с 1967 г. 10% и произведена обща промишлена продукция за близо 90 млн. лв. повече.

За деветмесечието на тази година трудовите колективи от промишлените предприятия преизпълниха плана със 17 613 хил. лв., а в сравнение със същия период на 1968 г. произведоха промишлена продукция за 81 899 хил. лв. повече, като до края на годината това преизпълнение се очаква да нарасне на около 90 млн. лв.

В съгласие с изискванията на 3. постановление на Министерския съвет дадената надпланова продукция за деветмесечието е в резултат на по-доброто използване на производствените мощности. Сега пред промишлеността в окръга стои задачата за още по-ефективно използване на производствените фондове, използването на режимния фонд от време на машините и съоръженията, максимални икономии от стоково-материални и парични средства, което ще бъде гаранция за насочване развитието на промишлеността по интензивен път. И в резултат на това по-добро използване на интензивните фактори в производството ние очакваме да изпълним плана за общата промишлена продукция за петата петилетка до 9 септември 1970 г.

С бързи темпове се развива и селското стопанство в окръга. Върху него особено благоприятно се отразиха редицата постановления и решенията на партията и правителството след Априлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. Линията на Априлския пленум в областта на селското стопанство всъщност възрози и обнови българското село. След Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и последвалите го Юлски и Септемврийски пленуми на Централния комитет на Българската комунистическа партия, с решенията на които се чертае преустройството на селското стопанство на промишлени основи, се разкриха нови светли перспективи, нови хоризонти за разцвета на българското село. Сега селското стопанство също навлиза в своя интензивен път на развитие.

Независимо от неблагоприятните климатически условия за селското стопанство нашите труженици в трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства за четирите години на петилетката преизпълниха по всички показатели разчетния план. За настоящата година износът на селскостопанската продукция в прясно състояние се изпълни 113%, като се изнесе повече от предви-

дената продукция за 2835 хил. валутни лева. Ние сме уверени, че поетото обещание в областта на селското стопанство за предсрочно изпълнение на петилетния план тружениците от селското стопанство ще изпълнят с чест.

Бурният подем в развитието на икономиката в окръга доведе до огромно увеличение на железопътния и автомобилния транспорт, а нарасналото материално благосъстояние на населението в окръга през последните 10 години (1959 — 1969 г.) — 5 пъти увеличение на стокооборота. Търговските работници също ще преизпълнят предсрочно разчетния план за петилетката.

В резултат на очакваното преизпълнение на промишлената и селскостопанската продукция, на стокооборота и др. се очаква и значително преизпълнение на социалистическото натрупване. За настоящата година очакваме натрупванията да се преизпълнят с около 15 млн. лв., а темпът на същите за 1970 г. е достигнат още в края на 1968 г. Ние очакваме социалистическите натрупвания на окръга за петата петилетка да се преизпълнят с около 100 млн. лв.

Големи са завоеванията на трудещите се в окръга в областта на строителството.

Строителните организации в окръга за деветмесечieto на тази година изпълниха плана по обем 102% и дадоха надпланово строителство за 1179 хил. лв.

Предвиденото надпланово строителство за петилетката в размер на 21 млн. лв. за първите три години, т. е. до края на 1968 г., беше реализирано за 24 240 хил. лв., или обещанието е преизпълнено с 3240 хил. лв. Призивът-обещание за петилетката също предсрочно ще се изпълни и в строителството.

Планът за капиталните вложения на Пловдивски окръг за 1970 г. осигурява нова стъпка за по-нататъшното развитие на производителните сили, за разширяване на комуналното стопанство, базата за културната, просветната и здравната дейност. В него ясно е изразена грижата за непрекъснатото подобряване на ежедневните потребности на трудещите се в окръга.

Само за комунално-битово строителство ще бъдат изразходвани над 20 млн. лв. Предвижда се за държавно жилищно строителство да се изразходват над 4 млн. лв., а за кооперативното — 12 млн. лв. Предвижда се водоснабдяване и канализация на някои градове и села в окръга. Бюрото на окръжния комитет на БКП и изпълнителният комитет на окръжния народен съвет полагат много грижи и усилия тези проблеми за водоснабдяването и канализацията да бъдат решени в близките няколко години. Значителни суми се заделят по плана и за битовото обслужване на населените места в окръга.

Ние изразяваме нашата благодарност към правителство-

то за вниманието, което се отделя при решаването на редица проблеми в нашия окръг.

Наред с това искам да поставя на вниманието на Народното събрание и на ведомствата, от които зависи тяхното решаване, някои въпроси, които са от важно значение за нашата работа.

Първият въпрос е за нелимитираните капитални вложения.

Този въпрос все още не е изяснен. През миналите години в окръга за тази цел са разходвани годишно по 5500 хил. лв., от които за благоустрояване на селищата 4200 хил. лв. и за обзавеждане на предприятията и заведенията, както и за строителството на някои малки обекти 1300 хил. лв. За 1970 г. по бюджета на окръга не се предвиждат такива средства. Това ще затрудни разкриването на предвидения ръст в мрежата на здравните и просветните заведения и обзавеждането на предприятията и заведенията с най-необходимия инвентар, инструментариум и учебни пособия. Освен това тъй като средства за благоустрояване могат да се осигурят само от икономии и разкрити допълнителни приходиизточници през второто полугодие, то до средата на месец юли няма възможност да се извърши никакво ниско благоустрояване в селищата. С това се губи възможността да се използва през първото полугодие свободната работна ръка и транспорт, а и да се създава организация за извършване на благоустройствени мероприятия. Като се има предвид и обстоятелството, че за ниското благоустрояване не са необходими дефицитни материали, предлагам този въпрос да се реши още от началото на годината, като се осигурят необходимите средства по бюджета.

При съгласуването на поименния списък с Държавния комитет за планиране не се включиха някои обекти, които според нас са от голямо значение.

Това е на първо място строителството на съоръжения за завиряването на река Марица. През летния сезон водата на р. Марица се отклонява за напояване и коритото ѝ почти пресъхва. Това придава неприветлив вид на града, чувствуват се миризми особено по време на международния мострен панаир. Със завиряването на реката ще се създадат условия за подобряване на климата в град Пловдив, като се смекчат летните горещини. Освен това едно такова съоръжение ще бъде от голям интерес за хилядите туристи, които посещават нашия град, и ще способствува за развитието на водомоторния и гребния спорт.

Предлагам този обект да се включи за строителство през 1970 г. в размер на 200 хил. лв.

Както знаете, Пловдивски окръг и специално гр. Пловдив са били един от центровете на борбата на нашия народ

против фашизма и капитализма. В тази борба дадоха живота си хиляди патриоти, партийни и ремсови дейци. За увековечаване паметта на загиналите герои от няколко години в град Пловдив се правят усилия за построяването на братска могила. За целта се проведеха три национални конкурса за проекти. Сега проектантските работи и цялата проектосметна документация са завършени и съществуват всички предпоставки да започне изпълнението.

Този въпрос вече е станал обществен въпрос и се говореше, че в чест на 25-годишнината на социалистическата революция в България ще започне изграждането на братската могила. Общата стойност на обекта възлиза на 450 хил. лв. Предлагам да се включи за строеж през 1970 г. с годишна задача 100 хиляди лева.

В Пловдив се изгражда жилищен комплекс с оглед да бъде нагоден за използване на топлофикацията от ТЕЦ — Пловдив, вторият етап на който трябваше да бъде включен за завършване. Жилищата се строят без комини. Сега обаче вторият етап се задържа и това ще се отрази много зле както на топлофикацията на този жилищен комплекс, така и на осигуряването на пара за промишлеността от Северния промишлен район на гр. Пловдив.

Искам да поставя въпрос във връзка с Розовата долина. Както е известно, с 46. постановление на Министерския съвет от 1966 г. се поставиха редица задачи за осигуряване бързото развитие на селищата от Розовата долина и превръщането ѝ в обект на вътрешния и международния туризъм. В този красив кът на нашата родина се намират редица исторически селища. Тук са родните места на националните герои Ботев и Левски, на народния поет Иван Вазов и др.

В изпълнение на постановлението беше разработена и приета районна схема на Розовата долина с конкретен план, за осъществяването на който за благоустрояване и други мероприятия средно годишно следваше да се предвиждат от бюджета около 200 000 лв. Обаче за 1970 г. не са предвидени такива средства. Освен това научаваме, че се отклонява от плана читалище-паметник Иван Вазов и експозиционната зала към музея Иван Вазов в гр. Сопот. Тази година ще бъде чествувана 120-годишнината на Вазов. Ще дойдат много негови поклонници от цял свят и ще трябва да видят, че домът-паметник и тази експозиционна зала към музея не са готови. Независимо от нашите усилия трябва да кажа тук, че редица централни ведомства почти нищо не изпълняват от задълженията си по това 46. постановление.

По отношение плана за приходите по бюджета искам да поставя един принципен въпрос, който не е намерил решение. В разчета по проектоплана на отрасъл Местна промиш-

леност за 1970 г. не са намерили отражение влиянията на решения № 87 и 100 на Комитета по цените от 1969 г.

С 87. решение се утвърдиха нови указания за реда и начина за определяне цените на еднократните поръчки и услуги, които се извършват предимно от предприятията на местната промишленост. По новия начин се намалява нормата на печалбата при този вид услуги на гражданите, в резултат на което през 1970 г. ще се намали обемът на стоковата продукция и печалбата на отрасъла с 887 000 лв.

С решение № 100 се измениха фабрично-заводските цени на някои плодове и зеленчуци. В резултат на приложението му през 1970 г. ще се намали обемът на стоковата продукция и печалбата на предприятията от местната промишленост в окръга със 191 000 лв.

Или общо влиянието на двете решения за окръга възлиза на 1078 хил. лева, което би следвало да намери отражение в разчетите по плана на отрасъл Местна промишленост.

Другарки и другари народни представители! Накрая искам да ви уверя, че комунистите, сдружените земеделци и всички трудещи се от Пловдивски окръг, единни и сплотени под знамето на Отечествения фронт и под ръководството на славната Българска комунистическа партия, ще положим всички усилия за изпълнението на задачите, поставени в единния план за социално-икономическото развитие на страната за 1970 г., за последователното осъществяване на решенията на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за повишаване ефективността на икономиката, за концентрация на производството, за широко внедряване на техническия прогрес и по-нататъшното усъвършенстване системата на ръководство на народното стопанство, за разширяване и задълбочаване сътрудничеството със Съветския съюз и с другите социалистически страни, за повишаване жизненото равнище на нашия народ, за увеличаване мощта и международния престиж на Народна република България.

Ние, народните представители от Пловдивски окръг, одобряваме внесените законопроекти за единния план за социално-икономическо развитие на страната и бюджета за 1970 г. и ще гласуваме за тяхното приемане от Народното събрание. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител Николай Жишев.

Николай Жишев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Настоящата сесия на Народното събрание има високоотговорната задача да разгледа и приеме закона за единния план за социално-икономическото разви-

тие на Народна република България през 1970 г. и да утвърди нейния бюджет за същата година. За изходна база при разработката на двата документа служат решенията на Юлския и преди всичко на Септемврийския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия. И това е напълно логично. Материализирането на забележителните Септемврийски решения ще допринесе в максимална степен за усъвършенстване системата на социалното управление, за бърз подем на производителните сили, най-после — за успешното построяване на развито социалистическо общество у нас.

Пределно ясно е, че Септемврийският пленум се явява още един внушителен израз на онази динамична линия и политика, която Централният комитет на партията неотклонно следва след историческия Априлски пленум.

Всеки, който внимателно и отблизо наблюдава дейността на нашия Централен комитет и правителството, особено след Деветия партиен конгрес, не може да не забележи, че те решават проблемите на социалистическото строителство на България комплексно, научно обосновано, строго последователно.

Ако на Юлския пленум бе направен научен разрез на социалното управление на развитото социалистическо общество, то на Септемврийския пленум, върху основата на Юлските партийни решения, бяха точно набелязани конкретните пътища за повишаване ефективността на общественото производство. Досегашният наш опит, както и опитът на напредналите страни убедително показва, че концентрацията и специализацията на производството е надежден път за развитието на икономиката.

Правейки равностетка на изминатия път след Априлския пленум, ние не можем да не подчертаем, че в лицето на своя Централен комитет начело с другаря Тодор Живков партията на българските комунисти, а и целият народ има свой истински зрял политически шаб. Опирайки се на обективните закони на общественое-икономическото развитие, на непреходната марксистко-ленинска наука, този шаб отчита винаги върно и своевременно измененията на социалните явления и процеси, настъпили в света, държи неотменно ръката си върху пулса на живота. Най-характерната черта на неговия стил на работа е всестранныят научен подход при решаването на всички въпроси на социалистическото ни строителство. Характерът на този подход е възпълтен особено ярко в приетите неотдавна забележителни решения на Септемврийския пленум.

Ключовият проблем, стоящ сега пред всички нас, е да запълним с ново конкретно съдържание и творчески подход цялостната си работа, за да реализираме успешно решенията на Септемврийския пленум.

В тази връзка нашата задача тук, на сесията на Народното събрание, е особено важна и отговорна по силата на две обстоятелства:

първо, главно ръководство при разработката на единния план и на бюджета за 1970 г. са решенията на Юлския и особено на Септемврийския пленум, т. е. концентрацията на производството и широкото внедряване на научно-техническия прогрес, по-нататъшното усъвършенстване системата на ръководство на народното стопанство, увеличаване обществената производителност на труда;

второ, в единния план за социално-икономическото развитие и в проектобюджета намират отражение не само задачите за 1970 г. — последната година на петата петилетка, но и новите проблеми и тенденции, които ние тук следва внимателно и аналитично да огледаме, тъй като те ще характеризират нашето развитие през следващата петилетка.

Главна положителна особеност на плана за 1970 г. е правилното съчетаване на количествените с качествените показатели. Той е разработен не върху механическото пренасяне на показателите от отчетния период към плановия, а върху една задълбочена оценка на потребностите и възможностите на страната, при едно внимателно привеждане темповете на разширеното възпроизводство в съответствие с реалните материални, финансови, валутни и трудови ресурси на родината.

С плана се предвижда националният доход да се увеличи с около 9% при 8% ръст на обществения продукт. Това очевидно предполага най-ефективно използване на материалните ресурси и създаване на такава структура на производството, при която чистият продукт да расте по-бързо, отколкото разходите за неговото създаване. В тази връзка прави силно впечатление фактът, че през 1970 г. капиталните вложения ще се използват за завършване на строителството на пусковите обекти и преди всичко за модернизиране, реконструиране и разширяване на съществуващите мощности, особено на тези, които осигуряват повече суровини и съдействуват за ускоряване на техническия прогрес.

Този подход на нашия Централен комитет и народното правителство е напълно в духа на решенията на Септемврийския пленум. Ние сме твърдо убедени, че животът ще потвърди неговата зрялост, научна обоснованост и далновидност.

Всичко това ни задължава да направим една по-цялостна преценка на изпълнението на задачите по петата петилетка през изминалия период и по-конкретно — за изтеклите десет месеца на тази година.

Накратко — какво е състоянието при нас, в Бургаски окръг?

Опитът на промишлените предприятия и кооперативните стопанства в Бургаски окръг показва, че въпросите на концентрацията и специализацията на производството, на интензивното развитие на икономиката и повишаване на нейната ефективност придобиват все повече и повече първостепенно значение за нас.

В областта на промишлеността. Планът за 10-те месеца на т. г. за промишлената продукция в окръга е изпълнен 102,5%. Надплановата продукция в пари възлиза на 15 370 хил. лв. Постигнатият прираст за десетте месеца на 1969 г. се дължи главно на увеличената производителност на труда. Фактите сочат, че през този период промишлеността на Бургаски окръг се развива предимно по интензивен път.

Във връзка с повишаване ефективността на икономиката ние сме си поставили задача с помощта на научноизследователските институти в страната, базите за техническо развитие и научно-технически колективи в окръга до края на 1971 г. да разработим комплексни проекти по научната организация на производството, труда и управлението в 20 основни промишлени предприятия в окръга. В това отношение за модел, за образец ще служи проектът на кабелния завод Васил Коларов, който вече се осъществява на практика.

Добре реши производствените си задачи през изминалите десет месеца и търговията — планът е изпълнен 100,1%.

На територията на окръга на базата на 7 търговски предприятия към Държавната търговска организация се обособи от I. VIII. т. г. Обединено държавно търговско предприятие, което в момента работи по окрупняването и специализирането на складовете на едро за стоките от сложния асортимент и комплексното търговско обслужване на населението. В процес на обсъждане са и въпросите по концентрацията на хлебопроизводството и общественото хранене.

Транспортът също така изпълни своя план. Планът за превоз на товари и пътници е изпълнен 101,3%.

В областта на селското стопанство. Досегашните резултати показват, че до края на годината запланиваната обща продукция ще бъде изпълнена. По-голямо производство ще получим от слънчогледа, гроздето, памука, захарното цвекло и др.

Реални възможности има и за изпълнението на плановите показатели от животинската продукция.

В процеса на работата по изпълнението на плана за 10-месечието бяха допуснати редица слабости по отношение трудовата и технологичната дисциплина, неизживян консерватизъм и дребномислие в подхода на някои държавни и стопански дейци. Налице са и редица трудности, редица нерешени проблеми.

Ще се спра на един основен за нас въпрос.

На ДСО Рибно стопанство по план за 1970 г. е възложено да реализира 98 500 т улов на риба. Тази задача ще бъде изпълнена, а при по-благоприятни условия и преизпълнена. По същество поставената от Осмия конгрес на Българската комунистическа партия задача да се улови 100 000 т риба в 1980 г. ще бъде предсрочно осъществена с 10 години. Днес България вече разполага с 15 риболовни океански траулера и 3 хладилни риботранспортни кораба. След няколко дни заминава екипажът за получаване на 16-ия риболовен океански траулер. По средногодишен добив на траулер нашите екипажи през тази година се изравниха с постиженията на съветските траулери, работещи в едни и същи райони. Къде се крие тайната на този забелжителен успех? — Преди всичко в най-тесното интегриране на нашата риболовна дейност с тази на съветските риболовни организации. Държавното стопанско обединение Рибно стопанство и занапред смята да насочва своята дейност към най-тесна координация със съветските рибостопански организации.

Партията и държавата отделят голямо внимание и на създаването на брегова база за разтоварване и обработка на рибата. Както е известно, в Бургас се строи рибопромишлен комплекс, състоящ се от специализирано рибно пристанище — почти завършено и в експлоатация, 4-етажен хладилник за около 12 000 т замразена риба, склад за риболовни уреди и материали, рибозагответелен цех за черноморска риба и рибоконсервно производство, нов рибоконсервен завод, цех за рибно брашно и машино-ремонтен и корабо-ремонтен цех. В момента цялото това строителство е в пълен разгар. Обектът е срочен и с решение № 409 на Министерския съвет трябва да влезе в експлоатация през първата половина на 1971 г.

Създадената организация на работа гарантира срочното завършване на обекта при условие, че се усвоят първоначално предвидените капиталовложения за 1970 г.

Ето защо ние предлагаме на Държавния комитет за планиране да преразгледа въпроса с оглед правилното му и навременно практическо решаване. Държавата вече заложи крупни капиталовложения в риболовни и риботранспортни кораби. А изграждането на бреговата база е неделима част от общия рибопромишлен комплекс за пълно и ефективно използване и на траулерите. В момента страната изпитва нужда от рибни консерви и внася такива от чужбина. След свършването на обекта в Бургас ние не само че ще задоволяваме вътрешните нужди, но ще заделяме значителни количества и за износ.

Другарки и другари народни представители! За да добият решенията на Септемврийския пленум и документите

на настоящата сесия плът и кръв, е необходима пълна мобилизация на кадрите, на трудещите се, на всички нас; необходим е творчески подход към големите задачи. Защото самият дух на Септемврийския пленум, мащабността на онава, което бе разработено и за което сега говорим тук на сесията, са чужди на консерватизма и рутината, на стария начин на мислене и ръководене.

Ние си даваме добра сметка, че в изпълнението на задачите ще срещнем немалко трудности. Но ние сме твърдо убедени и уверяваме настоящата сесия на Народното събрание, че ще се намерят необходимите сили, воля и творческо дръзновение и у комунистите, и у сдружените земеделци, у всички трудещи се от Бургаски окръг за преодоляването на трудностите, за успешното решаване на задачите.

Народните представители от Бургаски окръг ще гласуват единодушно законопроекта за единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1970 г., а също така и за бюджета за същата година. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Екатерина Аврамова: Има думата народният представител Любен Стефанов.

Любен Стефанов: *(От трибуната)* Уважаеми другарки и другари народни представители! Деветият конгрес, Юлският и Септемврийският пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия определиха нови насоки за развитие на нашата социалистическа икономика. Наред с грижата за активно използване на интензивните фактори сега вниманието на работническата класа и трудещите се селяни, на инженерно-техническата интелигенция, на всички стопански кадри се съсредоточава върху решаването на нови проблеми: концентрация и специализация на производството, ускоряване на научно-техническия прогрес, бързо внедряване в практиката достиженията на науката и пр. Ето и проектът на единния план за социално-икономическото развитие на Народна република България през 1970 г. и проектът на бюджета са разработени в пълно съответствие с новите задачи. И това е тяхното най-голямо достойнство. Разработена е конкретна програма за претворяване през следващата година — последната година от петата петилетка — решенията на Септемврийския пленум, за правилно насочване ресурсите на страната към решаване на най-важните задачи.

През 1970 г. най-важните структуроопределящи отрасли, свързани най-пряко с научно-техническата революция и оказващи най-активно въздействие върху модернизацията на цялата икономика — енергетиката, химическата промишленост, машиностроенето, металургията и пр., — ще се разви-

ват с по-високи темпове и с предимство. И няма никакво съмнение, че в братска дружба и сътрудничество със Съветския съюз и другите страни от системата на Съвета за икономическа взаимопомощ нашият народ ще завоюва през 1970 г. нови успехи и ще навлезе в шестата петилетка с повече сили, повече знания и по-голям опит в решаване на сложните проблеми на социалистическото строителство.

Другарки и другари! През четвъртвековния свободен живот трудещите се от Благоевградски окръг, здраво сплотени около политиката на Българската комунистическа партия, постигнаха забележителни успехи и сега уверено решават задачите, произтичащи от решенията на Юлския и Септемврийския пленум. Ние се гордеем, че и Благоевградски окръг се превръща в красив и богат кът на родината, че непрекъснато расте материалното благосъстояние на трудещите се и се издига културното им равнище.

Когато говорим за успехите на Благоевградски окръг, ние винаги и с право изтъкваме, че през годините на народната власт и особено след историческия Априлски пленум социалистическата държава отделя изключително голямо внимание за развитието на индустрията, че промишленото производство расте с високи и стабилни темпове. Средногодишното увеличение на промишлената продукция е 14,2% и в сравнение с 1939 г. то нарасна повече от 28 пъти. В окръга сега има над 90 големи промишлени предприятия. Само през последните десет години бяха изградени 21 предприятия, които дават една четвърт от промишлената продукция на окръга. Промислеността оказва все по-силно въздействие върху цялостния облик на окръга, върху правилното решаване на редица важни социални и икономически проблеми.

През годините на петата петилетка успоредно с ускореното изграждане материално-техническата база на промишлеността в окръга се появиха и нови моменти в развитието на този отрасъл, които повишават ефективността му. Подобрява се преди всичко структурата на отрасъла, поради това че с най-високи темпове се развиват енергетиката, машиностроенето, химическата промишленост и някои други структуроопределящи отрасли. Да вземем за пример машиностроенето. През тази година то ще увеличи обема на продукцията си със 70% спрямо 1968 г., а през 1970 г. — с 54% спрямо 1969 г. Машиностроенето се разви като втори по важност отрасъл на промишлеността в окръга след хранително-вкусовата. През 1970 г. обемът на машиностроителната продукция ще съставлява 16% от цялата промишлена продукция в окръга при 1,4% през 1965 г.

Бързото развитие на производителните сили в окръга и по-специално в областта на промишлеността е немислимо

без големите грижи на държавата, които се проявяват и в областта на капиталното строителство. Сега окръгът разполага с три пъти повече основни производствени фондове в сравнение с 1957 г. Работническата класа, инженерно-техническите и стопанските кадри, всички заети в промишлеността, оценяват по достойнство това богатство и полагат големи грижи за по-ефективното му използване. През последните три години окръгът даде надпланова продукция в размер на 16 800 хил. лв. Печалбата надхвърля 17 700 хил. лв. годишно, а рентабилността на 100 лв. производствени фондове достигна близо 13%. През деветмесечието на тази година промишлените предприятия произведоха надпланова продукция за близо 6 млн. лв. В сравнение със същия период на миналата година продукцията нарасна с близо 12%.

Планът за развитието на окръга през последната година на петата петилетка е разработен в съответствие с изискванията на Септемврийския пленум на Централния комитет на партията. За да се повиши ефективността на капиталните вложения например, предвижда се по-голяма концентрация, съсредоточават се на по-малко обекти, от които повече от половината са пускови.

Другарки и другари! Духът на Септемврийския пленум, политиката на концентрация и специализация на производството върху съвременните постижения на науката и техниката, стремежът да се произвежда повече, по-качествена и по-евтина продукция, да се работи по-ефективно — проникват все по-осезателно в селското стопанство на Благоевградски окръг. Работата, която в момента се върши в изпълнение на решенията на Септемврийския пленум, ние разглеждаме като продължение на работата за интензивно развитие на селското стопанство, започната след Деветия конгрес. С помощта на Академията на селскостопанските науки и някои нейни институти и опитни станции бяха определени главните насоки за по-нататъшното развитие на селското стопанство в окръга, за правилното решаване на проблема за специализацията и концентрацията. Разработени бяха и научно обосновани системи за отглеждане на техническите култури.

Тютюнопроизводството е водещ отрасъл на селското стопанство в Благоевградски окръг и затова ние отделяме големи грижи за него, които през последните години постоянно нарастват. Тютюнопроизводителите от окръга се гордеят, че дават една пета от националното производство на тази ценна суровина. Производството на тютюн има големи перспективи и тъкмо поради това полагаме големи грижи за развитието му върху съвременна основа. Внедряването на промишлена технология и рязкото повишаване производителността на труда стана неотложна задача в тютюнопроизводството. И ето от две години в окръга се изпитва наш, благоевградски модел на промишлена технология в тютюнопро-

изводството, който дава възможност да се механизират почти всички производствени процеси, поради което рязко се увеличава производителността на труда и рентабилността. По новата технология тази година бяха отгледани 5800 дка тютюн и резултатите са много добри. На един постоянно зает в производството кооператор се паднаха от 8 до 11 дка тютюн. Производителността на труда се увеличи над два пъти. Предварителните данни показват, че себестойността на 100 кг сух тютюн се снижава с около 50—60 лв., а нормата на рентабилността се повишава от 10 — 15 на 30 — 35 процента.

Това е най-доброто доказателство за предимствата на нашия модел и затова предвиждаме през 1970 г. да бъдат организирани още 30 производствени единици, които да работят по този начин, а производството на тютюн по новата технология да надхвърли 3000 т.

В съответствие с изискванията на науката се решават и проблемите в зеленчукопроизводството. Концентрацията на производството и специализацията на стопанствата се съпровожда с изпитването на модели на промишлена технология. Производството на ранни домати е съсредоточено в десет стопанства по поречието на р. Струма, които уедриха градините. И тук моделът на промишлената технология доказва своите предимства. Производителността на труда и нормата на рентабилността в трудово-производителното земеделско стопанство — Марикостиново, където бе изпитана новата технология, нараснаха от 1,5 до 2 пъти. Държавното земеделско стопанство — Сандански, където също се работи по новата технология, получи от 20 дка средно по 10 т ранни домати от декар. Средно на един участвувал в производството се паднаха по 16 600 кг домати. Производителността на труда нарасна от 2,5 до 3 пъти.

С големи достойнства се представиха и моделите, които бяха изпитани от бригадите и звената за комплексна механизация в лозарството и овощарството.

Добри резултати дават вече и концентрацията и специализацията в областта на животновъдството. В рамките на окръжния кооперативен съюз млечното говедовъдство се концентрира в 16 кооперативни стопанства, а телета за месо се отглеждат само в два кооператива и сега един кооператор се грижи за пет пъти повече животни. Себестойността на килограм телешко месо в комплексите с промишлена технология е с 0,50 лв. по-малка от средната за окръга.

В окръга са разработени редица още мероприятия за усъвършенстване организацията на производството и труда, за повишаване икономическата ефективност на селското стопанство. Взети в съвкупност, те разкриват нов етап пред селското стопанство, който ще се характеризира с концентрация на производството и специализация на стопанствата, с изпитване и внедряване на модели на промишлени техно-

логии, с бързо внедряване в практиката постиженията на науката и техниката. И това наред с грижата за повишаване знанията и квалификацията на кадрите и всички трудещи се е най-голямото доказателство, че през 1970 г. селското стопанство в Благоевградски окръг ще постигне нови успехи.

В борбата за по-нататъшното развитие на селското стопанство в окръга активно участвуват и сдружените земеделци. От тази трибуна бих могъл да назова имената на бригадири и звеноводи — сдружени земеделци, на цели дружки, които вървят в челната редица на борците за технически прогрес в селското стопанство и рамо до рамо с комунистите увеличават богатствата на кооперативите. Във всенародното съревнование за достойно посрещане юбилея на свободата сдружените земеделци от Благоевградски окръг произведоха надпланова продукция 1100 хил. лв. С нови сили те се вляха в съревнованието в чест на стогодишнината от рождението на Владимир Илич Ленин.

Другарки и другари! Двадесет и петте години свободен живот са години на всестранно изграждане и процъфтяване на Благоевградски окръг. Върху основата на големите постижения, в борбата за осъществяване политиката на партията и държавата за неспирен възход на родината расте и крепне морално-политическото единство на трудещите се в окръга, повишава се тяхната социалистическа съзнателност. Патриотичното българско население от Благоевградски окръг е единно и здраво сплотено около мъдрата политика на Българската комунистическа партия, която разкрива все нови и нови простори за разцвета на родината. Претворяването на тази политика в дела трудещите се от Благоевградски окръг считат като главно свое патриотично задължение и най-сполучлив израз на дълбоката си благодарност към партията и социалистическата държава. В единния план за социално-икономическото развитие на страната през 1970 г. те виждат реална програма за по-нататъшния възход на родината и няма никакво съмнение, че те ще положат всички сили, за да увеличат своя принос във всенародния труд за успешно завършване на петата петилетка.

Позволете ми накрая да заявя, че одобрявам предложението законопроекти за плана и бюджета и ще гласувам за тях.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ Екатерина Аврамова: Има думата Петко Илиев.

Петко Илиев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Настоящата сесия на Народното събрание обсъжда изключително важни въпроси — проекто-

плана за социално-икономическото развитие и бюджета на Народна република България за 1970 г.

Напълно споделям мотивите към двата законопроекта, изложени в докладите на другарите Тано Цолов и Димитър Баждаров.

Навременната, продължителна и задълбочена работа по разработката на плана създаде условия за първи път годишният план да се утвърди в средата на м. ноември. С това се дава възможност за своевременно обсъждане и приемане плана и бюджета от колективите, които ще го изпълняват, и е солидна предпоставка за ритмичното изпълнение от първите дни от годината.

Внесеният от правителството проектоплан и проектобюджет са съобразени с генералната линия на партията. Те са израз и възплъщение на нейната икономическа политика, начертана от Априлския пленум. Разработени са на базата на по-задълбочена оценка на потребностите и възможностите на страната и на привеждане на темповете на разширеното производство в съответствие с реалните материални, финансови, валутни и трудови ресурси на страната.

И планът, и бюджетът са в духа на постановките на Юлския и Септемврийския пленум на Централния комитет, които по своята същност доразвиват и конкретизират задачите, поставени от Деветия конгрес на партията.

Характерна особеност е залагането на внедряване на комплексната механизация в основните и водещи отрасли. Сериозен опит е направен за решаване проблемите за концентрацията на производството, на научно-техническия прогрес, на новата система на ръководство на народното стопанство. Доста средства са насочени за внедряване на автоматични поточни линии, за автоматизиране на цехове и предприятия, за модернизация и реконструкция на производството.

Голямо внимание е отделено на материалната обвързаност на плана, за по-правилното използване на материалните ресурси на страната.

Повишена е ролята на икономическите показатели. Предвижда се целият прираст на националния доход да бъде за сметка на производителността на труда.

Правилно голямо внимание се отделя в плана за подобряване услугите и решаване на други социални и културни въпроси.

Ръстът на продукцията, на обществената производителност, на националния доход и натрупванията в бюджета, заложиени в проектоплана за 1970 г., са най-красноречивото доказателство, че линията на интензивно развитие на икономиката е в действие, че показателите осигуряват всестранно развитие на родината ни, икономически и културен възход, добруване и благоденствие на народа.

В проектоплана намират отражение задачите, поставени за петата петилетка — тъй като 1970 г. е последната година на петилетката, — и новите проблеми и прогресивни тенденции, които ще характеризират нашето развитие през следващия период. Със законна гордост трябва да отбележим, че с показателите, които сега ще утвърди Народното събрание за 1970 г., резултатите напълно отговарят на думите на другаря Тодор Живков на Деветия конгрес при приемането на петилетния план: „Нашата страна през годините на петата петилетка ще разпери още по-волно криле над широките простори на социалистическия възход, ще се увеличава нейната икономическа, политическа и военна мощ, ще расте нейното добруване и благосъстояние.“

С голяма сила важат тези думи за Видински окръг.

По петилетния план в окръга обемът на промишлената продукция трябваше да достигне през 1970 г. 268 млн. лв., а сега се залага и ще достигне 284 млн. лв. при 21 млн. лв. до Априлския пленум, или 298% ръст в сравнение с 1965 г. Основните фондове в промишлеността в края на 1970 г. ще достигнат 388 млн. лв. при 31 млн. лв. през 1965 г., или ръст за петата петилетка над 12 пъти.

Успешно се изпълняват решенията на партията за концентрация и специализация в селското стопанство. През 1970 г. ще завърши строителството на птице- и свинекомплексите на четири говедовъдни комплекса. Разработи се модел за специализация на зеленчукопроизводството, което да достигне до 13—15 хил. дка, както и за други култури. Това ще повлияе за увеличаване на производителността на труда и за снижаване себестойността на селскостопанската продукция.

Капиталните вложения за петата петилетка ще достигнат над 400 млн. лв., или значително повече от всички изразходвани средства за строителството в окръга от съществуването му.

Производителността на труда с показателите за 1970 г. ще достигне ръст за петилетката 59% при заложено 46,4% в петилетния план.

Коренно се измени съотношението между отделните отрасли. Ведущ отрасъл за 1970 г. става химията, следван от машиностроенето, хранително-вкусовата промишленост и др.

Селскостопанската продукция също нарасна. По производство на животинска продукция на 1000 дка окръгът е на едно от първите места. Тези данни показват, че социално-икономическото развитие е в процес на голям напредък, на непрекъснат подем и че се залага солидна база за изграждане плана за шестата петилетка.

Постигнатите забележителни успехи в развитието на окръга са резултат както на правилната априлска линия за

равномерното териториално разпределение на производителните сили в страната, така и на безкористната братска помощ и сътрудничество със Съветския съюз и страните от световната социалистическа система.

По-голяма част от нашите предприятия са със съветско оборудване. Да не говорим за селското стопанство, където над 90% от техниката е съветска. Затова напълно правилно, политически и икономически издържана е тенденцията в плана за засилване интеграцията със Съветския съюз, за увеличаване стокообмена със социалистическите страни на 82%. В това е нашата сила и мощ.

Струва ми се, че тук още повече може да се желае. Все още има отделни хора в някои обединения и ведомства, които гледат повече към второ направление. Внасят отделни машини, леки коли, детайли и други сделки по второ направление вместо от първо или собствено производство.

Някои от тези тенденции крият зад себе си нездрави замисли. Освен икономически загуби за народното стопанство те засягат националното достойнство и чест на нашия народ и държава.

Напълно правилно по този въпрос се отделя голямо място в изложението, което се направи по плана. Необходимо е да се засили контролът, взискателността и отговорността към всяко нарушаване на принципите за внос на онова, което може да се вземе от социалистическите страни или произведе у нас. Не става въпрос за тези стоки, без които не може народното стопанство, които са в интерес за по-нататъшното развитие на строителството, които са гаранция за решаване въпросите на техническия прогрес, на реконструкцията и механизацията на производството.

Другарки и другари народни представители! Предлагащият план и бюджет за 1970 г. са доста напрегнати за Видински окръг, особено като се има предвид усвояването на сложно производство за пръв път и неблагоприятните климатически условия. Но те са напълно реални, изпълними, съобразени с нашите сили и възможности.

Реалността им най-добре се вижда от изпълнението на плана за тази година, която е базисна за изготвяне на проекта. Очаква се плановите за промишлеността, строителството, транспорта, търговията да се преизпълнят. И досега се преизпълняват. В селското стопанство, като изключим унищожените от градушки площи и култури, планът също се изпълнява.

Много важен фактор за успешното изпълнение на плана и неговата реалност е приложението на новата система на ръководство на народното стопанство, решенията на Юлския и Септемврийския пленум, които създават мощен материален и морален стимул за разгръщане и мобилизиране сили-

те на колективите и за внедряване техническия прогрес в предприятията. За нас планът за 1970 г. има тези особености, че трябва да произведем над 500 хил. броя автомобилни гуми, полиамидно влакно и корд.

Трудещите се от окръга благодарят на партията и правителството за изграждане на химическите заводи, които са преломен момент за създаване промишлена база във Видинския край и превръщането му от изостанал икономически и индустриален район, който гони средното ниво на страната.

Цялото внимание сега на партийното стопанско ръководство в окръга е насочено към бързото довършване строително-монтажните работи, завършване на отделните линии и възли, към усвояване на производството и цялостното им пускане, за да може през 1970 г. да се произведе заложената промишлена продукция, която има голямо значение за народното стопанство.

Енергичните мерки, които вземат Министерството на строежите и Министерството на химията и металургията, са гаранция за това.

Другарки и другари народни представители! Искам да поставя някои въпроси, които считам, че трябва да се имат предвид при по-нататъшната конкретизация на плана по отрасли, министерства и ведомства, както и при разработката за следващата петилетка.

Първият въпрос е за реконструкцията и модернизацията на телефонния завод в гр. Белоградчик. Това е наложително по следните съображения:

Първо — високата ефективност и техническият прогрес, които ще се постигнат с нея. Производителността на труда се увеличава от 4372 лв. на едно лице на 8366 лв. Трудоемкостта на един телефонен апарат се намалява от 4,20 часа, колкото е сега, на 2,19 часа. Достига се световно ниво. В рубли се изплаща за 3 години при норматив за 6 години. Положителни са показателите му и в изкупуването в левове и долари. Това е напълно в унисон с указанията на партията за бърз технически прогрес и с изискванията на Юлския и Септемврийския пленум.

Второ — засега заводът разполага с площ 5 хил. квадратни м полумасивни казармени помещения и има заложен план за 1970 г. 350 хиляди телефонни апарата. За никакво увеличаване няма възможност, а по разчета за 1971 г. трябва да се произведат 450 хиляди телефонни апарата. Без реконструкцията и разширението не могат да се изпълнят задълженията и ще се загуби част от международния пазар.

Трето — освен това, че помещенията са в старата казарма, едната от плочите на етажера е просмукана с масло и може да падне.

Необходимо е да подчертая, че въпреки изключително трудните условия, при които работи колективът на Телефонния завод, той съумя за 5 — 6 години да постигне значителни успехи в своята дейност. През 1966 г. получи първия златен медал на Пловдивския панаир за ТА—100. На тазгодишния панаир новият телефонен апарат ТА—3150, който ще се произвежда от 1. I. 1970 г., отново получи златен медал. Тази година колективът даде три нови юбилейни изделия ТА—3000, ТМ—100 и новото устройство на телефонния апарат — фоническо повикване. И трите изделия са с висококачествени оценки.

Вторият въпрос е за изграждането на инструментален и ремонтно-механичен цех към ДМЗ Г. Димитров.

Понастоящем тези две основни звена, обуславящи понататъшното развитие на завода, са в зачатъчно състояние и съвсем не удовлетворяват изискванията на съвременния етап.

Както е известно, заводът е специализирано помпо-строително предприятие. През последните години производствената програма се увеличи над два пъти и от 7—8 млн. лв. нарасна на 20,5 млн. лв. за 1970 г., без да се удовлетворят всички нужди на вътрешния пазар и износа, който заема над 60% от общата промишлена продукция при добра валутна възвращаемост — 120 — 140% за различните видове изделия.

Немислимо е осъществяването на бърз технически прогрес в предприятието без този цех.

Усвояването на нови помпи на съвременно техническо равнище, които базата за техническо развитие създава, все повече и повече се задържа.

Обезпечаването на достатъчно високопроизводителни инструменти и приспособления и редовното поддържане и модернизирание на машинния парк са естествените предварителни условия за повишаване производителността на труда, културата на производството и качеството на продукцията.

Със строителството на цеха, което ще започне, както се предвижда, през 1970 г. и ще завърши през 1971 г., още първият етап от реконструкцията и разширението на завода ще обезпечи допълнителен тласък в развитието на този с немалко народностопанско значение завод, произвеждащ над 50 — 60 хил. броя помпи годишно за нуждите на бързоразвиващата се промишленост, селското стопанство и особено износа.

Третият въпрос е за увеличаване средствата за мелиоративното строителство.

Предлагам в рамките на Видински окръг да се разместят средствата за мелиоративно строителство. Въпросът все още не се решава. Засега средствата са разпилени и са насочени на обекти с по-малък ефект.

Необяснимо е защо не се съсредоточат в по-голямата си част на високи кулски полета, които обхващат площи на трудово-кооперативните земеделски стопанства и държавните земеделски стопанства, които нямат поливни площи, в по-слабо икономическо състояние са, в най-засушливите райони са разположени и тяхната структура има най-висока ефективност при напояване. Предлагам средствата да се вземат от други наши напоителни системи и да се съсредоточат тук.

Наложително е да се заделят повече средства за развитието на селскостопанското машиностроене, особено да се вземат мерки за кукурузокомбайните и сенокосачките. Без тях ще се затрудни задачата за високата интензификация в селското стопанство и за производство на повече фураж.

Другарки и другари народни представители! Такива са някои от моите бележки, които моля да се имат предвид.

Напълно одобрявам предложения проектоплан и проекто-бюджет за 1970 г. и ще гласувам за тях с ясно съзнание, че гласувам за документи, които отговарят напълно на нашето социалистическо строителство, за нуждите и изискванията на нашите избиратели.

Трудещите се от Видински окръг с трудови дела ще изкажат своята благодарност към партията и правителството за грижите за икономическия подем и тяхното добруване. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Екатерина Аврамова: Бюрото предлага двадесет минути почивка.

Народните представители, които са съгласни с предложението, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

(След почивката)

Председателстващ Янко Марков: Заседанието продължава.

Има думата народната представителка Иванка Христова.

Иванка Христова: (От трибуната) Другарки и другари народни представители! На настоящата сесия на Народното събрание сме призовани да разгледаме и приемем единния план за социално-икономическото развитие на страната през 1970 г. Преди да се спра върху задачите, залегнали в плана, искам да изразя задоволството си от обстоятелството, че през тази година Народното събрание много отрано приема единния план за социално-икономическото развитие на страната. Това ще позволи на ведомствата и предприятията да преминат към конкретна подготовка за изпълнението на плана още от първите дни на стопанската година. Убедени сме, че това

ще способствува за по-добрата организация в изпълнението на плана и за по-правилно използване на всички резерви.

Внесенят единен план за социалното и икономическото развитие на страната за разглеждане в Народното събрание е нова крачка към по-нататъшен икономически и културен напредък на страната ни. Той е изграден реално върху наличната материално-техническа база и е важна предпоставка за по-нататъшното обществено-икономическо развитие на нашето социалистическо общество.

Задачите, които се поставят в единния план, ни радват и вдъхновяват за нови трудови дела. От проектоплана се вижда, че съвкупният обществен продукт ще нарасне с около 8%, а националният доход — с около 9%. В него е отделено сериозно внимание на реалното увеличаване доходите на населението и фонда на потреблението му. Предвидено е обемът на услугите на населението да се увеличи с 18%. Удовлетворени сме от обстоятелството, че се предвижда увеличение на средствата за развитие на мрежата за услуги, което ще подобри обслужването на населението и ще му създаде по-добри условия за живот и участие в изпълнението на стопанските задачи.

Поставените в плана задачи общо за страната и по отделните народностопански отрасли са отговорни и изискват високо напрежение на силите. Тяхното изпълнение е поставено върху проявлението на интензивните фактори и най-пълно и ефективно използване на основните производствени фондове.

Варненски окръг има голям дял в икономическото развитие на нашата родина, поради което ще посочим някои цифри, които показват участието му в цялостното развитие на страната.

През 1969 г. Варненски окръг ще произведе обща промишлена продукция с 11,7% повече от 1968 г., като около 70% от прираста на обема на общата промишлена продукция ще се постигне за сметка на интензивните фактори. За девет-месечието на годината предприятията от държавната и кооперативната промишленост изпълниха плана за печалбата 106,6% и дадоха надпланова печалба 2 967 000 лв.

Балансовата печалба на 100 лв. производствени фондове от 6,92 лв. нарасна съответно на 7,36 лв.

Наред с усилията за осигуряване изпълнението на плана и подобряване на трудовата дисциплина полагат се грижи за усъвършенстване на организацията на производството и внедряване на висока механизация и автоматизация.

Промишлеността в окръга тази година ще произведе около 200 нови изделия и модела, в това число кораб-въгледоз 10 000 т, пътнически кораб с 94 места, нови модели двигатели с вътрешно горене, нови модели отоплителни и готвар-

ски печки, съоръжения за климатични инсталации, амониев хлорид и др.

В различни отрасли на икономиката на окръга се определили предприятия модели-образци, в които се работи по определена програма за издигането им на такова ниво, че наистина да служат като образец за отрасъла си.

Ние сме особено благодарни на Централния комитет на Българската комунистическа партия и правителството за грижите, с които се отнесоха към развитието на икономиката на окръга чрез създаване на мощна промишлена база, в основата на която са машиностроенето и химията, изграждането на търговска, туристическа и селскостопанска база.

Във връзка с това развитие изниква сериозният проблем за осигуряване на необходимите кадри.

Вземайки предвид тенденциите в това отношение, изпълнителният комитет на окръжния народен съвет през последните 3 — 4 години системно ограничава приема в средните общообразователни училища и увеличава приема в техникумите и професионално-техническите училища. Установеното съотношение — 18% в средните общообразователни училища и 82% в техникумите и професионалните училища — е оптимално. Извършва се концентрация на заведенията, подготвящи кадри за основните отрасли: машиностроене, корабостроене, химическа промишленост, енергетика, туризъм и др.

Разширява се общотехническата подготовка на учащите се съобразно изискванията на автоматиката, електрониката, математиката и др.

С оглед на задачите на научната организация и управление на учебния процес се изграждат училища-модели. В момента се издирват всички младежи и девойки, които са завършили средно образование, а не продължават образованието си и не работят. Същите се подготвят в курсове и школи за производствена квалификация, за да навлязат в производството. Освен това няколко предприятия в окръга са организирали за младежите постоянно действащи школи.

Ние търсим резерви и в средата на заангажираните в административната и управленческата дейност чрез поемане функциите на една част от тях от Електронно-изчислителния център в гр. Варна, който е в процес на изграждане и оборудване. Чрез него ние очакваме да се подобрят и резултатите от управленческата дейност в окръга.

Всички тези мероприятия обаче не ще могат да решат цялостно въпроса за осигуряване необходимата работна сила за промишлеността, поради което се налага отново да се потърсят резерви в селското стопанство. В това отношение ще бъде необходима помощта на централните органи за доставяне на нова, високопроизводителна селскостопанска техника, чрез която ще се повиши производителността на труда

и допълнително ще се освободи работна ръка за другите отрасли.

През идната 1970 г. на територията на окръга ще бъде извършено крупно промишлено строителство. Ще продължи изграждането на двата големи химически завода — за химически торове и калцинирана сода. Ще се извърши голямо строителство за мащабите на нашата страна — на пристанище Варна-запад. Това строителство ще превърне двете езера в голяма промишлена водна магистрала за транспортиране на суровините и готовата продукция; ще позволи строителството на нови заводи по бреговете на езерата, свързани с международната ни търговия; ще се разшири дейността на Корабостроителния завод, където се предвижда строителство на нови кораби с голям тонаж. Ще бъде извършено и друго строителство във всички отрасли на народното стопанство. Ще продължи разширяването на редица промишлени предприятия и оборудването им с нова и по-високопроизводителна техника.

Това са сериозни предпоставки за повишаване интензификацията на икономиката и за увеличаване приноса на окръга в разгърнатото строителство на социализма.

Концентрацията на промишлеността и съответно на населението в района на гр. Варна предизвиква сериозни проблеми при задоволяване жилищните нужди на гражданите. През тази година ние имаме съществен напредък в жилищното строителство и ще завършим два пъти повече апартаменти в сравнение с миналата година.

Ние изразяваме обаче мисълта, че цялото жилищно строителство трябва да се съсредоточи в ръцете на един инвеститор, като всички министерства, ведомства и институти предоставят средствата си на окръжния народен съвет, срещу които те да получават определен брой апартаменти. По този начин ще се въведе повече плановост и системност в жилищното строителство и ще се осигурят онези допълнителни средства, които са необходими за водоснабдяване, електрификация, канализация и други благоустройствени мероприятия.

Особено остро стои въпросът за водоснабдяването на населението на гр. Варна. Недостигът от вода вече достига до 490 литра в секунда и постоянно расте. Установеният периодично през летните месеци режим за водоползуване по 6 часа на денонощие сериозно смущава нормалния живот на местното население и леговниците. За подобряване водоснабдяването на Варна и неговите курорти през 1968 г. беше заложено строителство на водоснабдителна деривация Китка—Варна с пусков срок 1972 г. Темпът, с който се извършва досега това строителство, сериозно ни тревожи. Обектът е голям и отговорен. Създаден е фронт за работа. За да раз-

читаме на успех, наложително е да се ускори това строителство и да се усвоят поне по 5 — 6 млн. лв. годишно, а не по 1 млн. лв. както досега.

За пуска на новите заводи от Девненската низина са необходими големи водни количества, които ще се получат от строящия се язовир Цонево. Строителството на язовира и каналите се изпълнява също много бавно и ще поставят под угроза един ден пуска на заводите. Ето защо и тук се налагат бързи и своевременни мерки.

Като учителка искам да кажа нещо и за учебното дело в окръга, на което с интерес гледат мнозинството граждани, тъй като там се учат и децата им, утрешните строители на новото общество.

Материалната база на училищата ежегодно се подобрява, Изграждат се училища-модели. Техниката навлиза и умело се използва от преподавателите, което прави уроците привлекателни и интересни. В опорните училища се обменя опит по методическата работа, което дава положително отражение върху останалите училища. Голямото болшинство преподаватели с желание се стараят да подобряват работата си, като отделят значително време за индивидуална работа с изоставащите и посредствените деца. За квалификацията на учителските кадри се полагат много грижи.

Решенията на Централния комитет на Българската комунистическа партия за реформа на образователната система ни вдъхновяват за още по-упорита творческа работа за създаване на висококвалифицирани специалисти от нов тип, творчески личности, способни самостоятелно да мислят, да се ориентират, да решават възникващите задачи, възпитани в комунистически дух, верни на партията, воюващи за претворяване на партийната политика в живота.

Но същевременно със загриженост трябва да констатираме, че материалната база в училищата изостава. Особено зле е в градовете Провадия, Девня и в другите развиващи се селища. Най-тревожно е положението обаче в гр. Варна, където 10 училища учат на три смени, а останалите — на две. Това се отразява крайно лошо както на здравословното състояние на подрастващите, така и върху участието им в учебния процес, където се изисква те да бъдат творчески активни.

За да се осъществи едносменно обучение на училищата в окръга, са необходими около 800 класни стаи, или в продължение на 5 години да построяваме по седем 24-класни училища.

За 1970 г. са увеличени капиталните вложения за училищата. Желателно е темпът да се засилва, а ние да воюваме за усвояване на кредитите.

Не са малки успехите на окръга ни в областта на културата. Особено ярки са проявите в областта на художестве-

ната самодейност, където участвуват стотици граждани на окръга и са излъчени за първенци и лауреати много хорове и танцови състави.

В много селища обаче липсва материална база за провеждане на големия брой културни мероприятия, свързани с възпитанието и разнообразяването на ежедневието на населението.

Например в с. Белослав с 10 000 жители няма читалищен салон, което е причина населението да се лишава от театър и други подобни културни мероприятия.

Населението на с. Партизани също е лишено от тези културни придобивки поради липса на помещение за тяхното провеждане.

Смятаме, че е крайно наложително тези две селища да бъдат включени за строеж на читалищни сгради.

Другарки и другари! Убедена съм, че трудещите се от Варненски окръг одобряват народностопанския план за 1970 г. и ще водят упорита борба за неговото изпълнение. С това те ще дадат своя принос за увеличаване на социалистическите натрупвания, за създаване на благоденстващо социалистическо общество.

Като давам висока оценка на предложениния план, заявявам, че ще гласувам за неговото приемане. (*Ръкопляскания*)

Председателствуващ Янко Марков: Други записани оратори по законопроектите няма. Искат ли още някой думата?— Няма желаещи.

С това приключваме изказванията по законопроектите за плана и бюджета.

За заключително слово давам думата на заместник-председателя на Министерския съвет др. Тано Цолов.

Зам.-председател на Министерския съвет и председател на ДКП Тано Цолов: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Тъй като при обсъждането на проекта и основните материали по единния план за социално-икономическото развитие на страната и по бюджета за 1970 г. се прояви пълно единодушие и подкрепа, не се налага да се прави заключително слово и затова моля ви да бъдем освободени заедно с др. Баждаров от това задължение.

Що се касае до въпросите, които постави др. Карамуков, аз искам да съобща на другарите народни представители следното:

За окръжния народен съвет в Пловдив се предвиждат фактически 20 790 хил. лв. за 1970 г. Това е без отраслите. Тук за отрасли не говорим, говорим пряко за окръжния народен съвет. От тях за жилищно строителство са 16 630 хил. лв.

Другарят Карамуков говори за извънлимитни средства. Даже в тази справка, която имам, се отделят фактически само 50 хил. лв. за извънлимитни от тази сума. Вероятно тук трябва въпросът за извънлимитните средства да се види още един път — 50 хил. лв. ли да бъдат или да бъдат повече.

В рамките на тези средства би могло да се помисли за паметник-читалище на Иван Вазов, който е започнат да се строи в Сопот.

Що се касае до строителството на нов паметник в Пловдив, този въпрос трябва да се обсъди. Аз бих помолил и другарите от Пловдив да обсъдят този въпрос следната година, тъй като няма да можем всичко това да решим за една година.

По отношение на въпроса за разширението на втория етап на топлоелектрическата централа в Пловдив, която струва 10 млн. лв., той ще бъде обсъден заедно с титулните списъци в Комитета по стопанска координация заедно със съответните министерства, в този случай заедно с министъра на енергетиката и горивата др. Константин Попов, и ще се види каква е целесъобразността от включването на този втори етап.

Един от въпросите, който постави др. Карамуков, е за еднократните поръчки. За тях се договорихме с др. Баждаров и има възможност чрез известни корекции на финансовия план да бъдат удовлетворени.

Въпросите, които поставя др. Петко Илиев за Телефонния завод в Белоградчик и за разширение на инструменталната база към завод Георги Димитров за производство на помпи, ще бъдат също така разгледани заедно с титулните списъци тази година и следващите години, както сам др. Петко Илиев се изрази.

Благодаря ви за разискванията и за подкрепата.

Позволете ми още един път да изразя увереността на правителството и на неговия председател другаря Тодор Живков, че ние всички — народни представители, правителство — заедно с целия народ ще направим необходимото за изпълняването на плана, който Народното събрание ще приеме, ще умножим още повече богатствата и благосъстоянието в нашата скъпа социалистическа родина — Народна република България. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Янко Марков: Пристъпваме към гласуване на законопроекта за единния план за социално-икономическо развитие на Народна република България през 1970 г.

Бюрото предлага законопроектът да се гласува по раздели.

Има ли друго предложение? — Няма.

Който е съгласен, моля да гласува. Мнозинство, приема се.
Има думата др. Сава Дълбоков да докладва законо-
проекта.

Докладчик Сава Дълбоков: *(Чете заглавието на законо-
проекта)*

Председателстващ Янко Марков: Който от народните
представители са съгласни със заглавието на законопроекта,
моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Сава Дълбоков: *(Чете уводната част на зако-
нопроекта)*

Председателстващ Янко Марков: Който от народните
представители са съгласни с уводната част на законопроекта,
моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Сава Дълбоков: *(Чете раздел I)*

Председателстващ Янко Марков: Който от народните
представители са съгласни с раздел I на законопроекта, моля
да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Сава Дълбоков: *(Чете раздел II)*

Председателстващ Янко Марков: Който народни пред-
ставители са съгласни с раздел II на законопроекта, моля да
гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Законът за единния план за социално-икономическо
развитие на Народна република България през 1970 г. е
приет. *(Ръкопляскания)*

(Окончателния текст на закона виж в приложение № 3, II)

Тъй като заместник-министърът на финансите др. Баж-
даров се отказва от заключително слово, пристъпваме към
гласуване на законопроекта за бюджета на Народна републи-
ка България за 1970 г.

Бюрото предлага законопроектът да се гласува член по
член.

Има ли друго предложение? — Няма.

Който е съгласен с това предложение, моля да гласува.
Мнозинство, приема се.

Моля докладчикът по законопроекта др. Мирчев да чете
законопроекта.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете заглавието на законо-
проекта)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни със заглавието на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете член 1)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 1 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 2)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 2 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 3)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 3 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 4)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 4 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 5)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 5 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 6)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 6 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 7)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 7 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 8)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представи-

тели, които са съгласни с чл. 8 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Никола Мирчев: *(Чете чл. 9)*

Председателстващ Янко Марков: Народните представители, които са съгласни с чл. 9 на законопроекта, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

С това Законът за бюджета на Народна република България за 1970 г. е приет. *(Ръкопляскания)*

(Окончателния текст на закона виж в приложение № 4, II)

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за пътищата.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — вж. приложение № 5, I)

Има думата заместник-председателят на Министерския съвет д-р. Пенчо Кубадински, да направи доклад по законопроекта от името на вносителя.

Зам.-председател на Министерския съвет и министър Пенчо Кубадински: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Още от древни времена пътищата са играли съществена роля в развитието на човешкото общество. Достатъчно е да погледнем в историческите справки за древните цивилизации, да си спомним за Римската империя например, чиито пътища и до днес личат по нашите земи, за да се убедим в онзи живителен принос на пътищата за съществуването и процъфтяването на тези държави. И не случайно значението на пътищата е синтезирано в девиза на латинците „Виа вита“ — пътят е живот.

Наистина колко силна и колко мъдра е тази стара истина и колко по-силно звучи тя днес във века на техническата революция, на бурната моторизация, на усилен стопански живот и особено за такива страни като нашата, която с бързи темпове изгражда социалистическото общество.

Успехите, които нашата страна постигна през годините на народната власт в социалистическото си развитие, са огромни и безспорни. Това бързо развитие се характеризира с всеобщ подем на всички отрасли на нашия духовен и стопански живот. Безспорни са и успехите в областта на пътното дело. Непрестанните грижи на партията и правителството за реконструирането, подобряването и механизмирането на пътната мрежа дават своите плодотворни резултати и намират широко признание сред трудещите се у нас. Решителна роля и в това направление изигра благоприятната обста-

новка след Априлския пленум и Директивите на Осмия и Деветия конгрес на Българската комунистическа партия. За да направим сравнение с това, което е било преди 25 години, и това, което е днес, достатъчно е да споменем, че в капиталистическа България имаше само 9 километра асфалтови настилки, а днес те вече надвишават 15 хиляди километра. Мнозина все още помнят прашните шосета от миналото, с тесни платна и съоръжения, с остри криви, без настилка или с трошенокаменни или баластрени, по които скрибуцаха предимно впрегатни коли и от време на време някоя товарна кола или автобус. Измененият облик на нашата страна ярко се отразява и в състоянието на пътната мрежа. Днес нашата красива социалистическа родина е опасана надлъж и на шир с асфалтови пътища, представляващи едно неопценимо национално богатство. Особено внимание и грижи се полагат за културното оформяне и озеленяване на пътищата. Строят се многобройни бензиностанции, сервизни работилници, кемпинги и мотели, площадки за отдих, чешми, паметници и други, които оформят естетичния вид на пътя и правят пътуването по-сигурно и по-приятно.

Като естествен и напълно закономерен резултат от бързото икономическо развитие на нашата страна дойде и развитието на автомобилния транспорт. С все по-ускорени темпове нараства относителният дял на автомобилния транспорт при извършването на общата транспортна работа на страната. Сравнително малките превозни разстояния у нас дават възможност да се разширява все повече и повече сферата на действие на този вид транспорт. Само през последните пет години броят на товарните коли у нас се увеличил около два пъти. През същия период в резултат на непрекъснатото подбръзване на жизненото равнище на трудещите се в нашата страна броят на леките автомобили нараснал повече от три пъти. По съвсем специфичен и извънредно бърз темп, непознат за коя и да е капиталистическа страна, се разви пътническият автобусен транспорт у нас. По отношение на броя на автобусите на 1000 жители население нашата страна достигна и дори надмина такива развити капиталистически страни като Франция, Германската федерална република, Италия, Швейцария, Белгия и други. Днес по нашите пътища се движат общо повече от 500 хиляди моторни превозни средства.

Моторизацията на страната се развива и ще се развива с още по-ускорени темпове. Автомобилът като превозно средство навлиза и ще навлиза все повече и повече в личния и обществен живот на трудещите се у нас. Това развитие естествено поставя и в следващите няколко години ще поставя с още по-голяма острота нови, качествено различни от досегашните изисквания пред автомобилните пътища. Съвременните автомобили, притежаващи големи технически възмож-

ности било по отношение на скорост на движение, било по отношение на товароподемност, изискват вече не само обезпачени асфалтови пътища, а съвременни, модерни, от друга по-висока техническа категория автомобилни пътища. С асфалтирането на повечето от половината от всички пътища в страната фактически завършва един увенчан с големи успехи период в развитието на пътната ни мрежа. Намираме се в навечерието на един качествено нов етап в това развитие, който ще постави началото на едно непознато за нашата страна строителство на съвременни скоростни автомобилни магистрали.

Технико-икономическите проучвания, които пътните специалисти в нашата страна направиха, показват, че за да могат да се удовлетворяват нуждите на бързо развиващия се вътрешен и туристически автомобилен транспорт, през следващите 20—25 години ние трябва да изградим един пръстен от автомагистрали в направлението на пътищата София — Пловдив — Поповица — Сливен — Бургас — Варна — Девня — Бяла — Плевен — Ботевград — София с обща дължина около 1000 километра, който да послужи като гръбнак на пътната ни мрежа. Ако до преди 10 години това беше само една идея, сега тази идея вече се превръща в непосредствена задача, наложена от нашето развитие по пътя на прогреса.

Днес ние имаме реалната възможност да сравняваме нашите успехи не само с онова, което беше у нас преди 25 години, но така също и с успехите на другите развити в икономическо и техническо отношение страни. Няма съмнение, че по обем и значение задачите, които стоят пред нашите пътни труженици във връзка с проектирането, строежа и експлоатацията както на автомагистралите, така и на останалата държавна пътна мрежа, която по същество представлява един жив организъм, изискващ непрекъснати грижи, ще бъдат многократно по-трудни и по-отговорни.

В тази връзка изниква и въпросът за обновяване на пътното законодателство, в привеждането му в съответствие с нуждите на живота.

Предлаганият законопроект за пътищата обхваща основните и важни проблеми във връзка с проектирането, строителството, поддържането, експлоатацията и охраната на пътищата. В него намират място редица норми от Указа за пътищата и правилника за приложението му, които животът и практиката потвърдиха като правилни и целесъобразни. Направени са изменения и допълнения в съответствие с новите нужди на наше стопанско и културно развитие. Материята е систематизирана и подредена в съответствие с възприетите социалистически принципи и отговаря на провежданата в нашата страна политика в областта на пътното дело.

В законопроекта се изяснява мястото на пътищата като

единна пътна мрежа, свързваща отделните населени места, стопански и административни центрове, предприятия и заводи, исторически и туристически местности. Предлага се пътищата според административно-стопанското си значение да се подразделят на републикански, местни и ведомствени. В категорията републикански пътища се включват основните артерии от пътната мрежа. Местните пътища са допълнителните връзки между отделни населени места, между махали или свързващи последните с републиканската пътна мрежа. Ведомствените пътища са тези, които се строят предимно за нуждите на отделните ведомства, предприятия и организации.

Разграничени са задълженията на Главното управление на пътищата като водещо ведомство при осъществяване на пътната политика в нашата страна. Възприет е принципът участъците от републиканските пътища в чертите на населени места с над 30 000 жители да се строят и поддържат от народните съвети, като се изхожда от това, че последните имат строителни организации за пътно, улично и друго строителство и самите тези пътни участъци са предимно мероприятия по регулационния план и отговарят на нуждите на градската комуникация. Разработени са по-пълно въпросите за отчуждаване и временно завземане на имоти за нуждите на пътното строителство. Засилени са санкциите при нарушения с оглед опазване целостта на пътищата и осигуряване безопасност за движението.

Другарки и другари народни представители! Законопроектът за пътищата след одобряването му от Министерския съвет бе разгледан на съвместно заседание на Законодателната комисия, Комисията по транспорта и съобщенията, Комисията по строителството, архитектурата и благоустройството и Комисията по народните съвети при Народното събрание, като се направиха някои допълнения и изменения в проекта. Като вносител на законопроекта съм съгласен с направените предложения с изключение на изменението на ал. III по чл. 5, с което се възлага на Главното управление на пътищата задължението за строителство, реконструкция, ремонт и поддържане на участъците от републиканските пътища, минаващи през населени места с над 30 000 жители.

Считам, че в случая не се прояви необходимото разбиране по същността на въпроса и преди всичко за сложността на проблемите, които ще възникнат, и неблагоприятните резултати, които неминуемо ще настъпят в състоянието на пътищата, ако действително народните съвети в тези големи градове бъдат освободени от задължението да строят и поддържат улиците, които едновременно представляват участъци от републиканските пътища.

Въпросът за строителството и поддържането на пътищата в чертите на населените места има дълга история. Още в

Наредбата-закон за пътищата от 1934 г. народните съвети — тогавашните общини — са участвували при строителството и поддържането на пътищата в чертите на по-големите градове. В Правилника за приложението на Указа за пътищата от 1960 г., съответно чл. 13, ал. II, и 137. разпореждане на Министерския съвет е предвидено ремонтът и поддържането на републиканските пътища в чертите на населени места с над 15 000 жители да става за сметка на съответния народен съвет. Изхождайки от досегашната практика и възможностите от отделните народни съвети — наличие на организации за пътно, улично и друго строителство, в законопроекта се предвижда народни съвети с над 30 000 жители да извършват строителството, ремонта и поддържането на участъците от републиканските пътища, включени в чертите на населените места.

Необходимо е да се изтъкне, че във всички случаи тези пътни участъци пропускат и обслужват не само транзитното движение, но преди всичко се явяват като основни градски комуникации и са неразривно и неразделно свързани с общите мероприятия по регулационните планове на населените места. Тяхното планиране и изграждане е подчинено предимно на нуждите на населеното място. Строителството и поддържането им, от друга страна, е в тясно взаимодействие с осъществяването на канализационни, водопроводни, телеграфо-телефонни, електропроводни и други устройства, които не могат правилно да бъдат решавани, ако това се предопостави на друга организация и ведомства, а не на самия народен съвет. Несъмнено в тази връзка трябва да се има предвид и това, че в големите градове улиците, които пропускат и транзитното движение, с оглед нуждите на самия град се проектират и строят с елементи, различни от елементите, по които се строят пътищата, свързващи населеното място. Ширината на пътно платно, ширината на тротоарите и озеленителните ивици на булевардите през градовете са много по-големи от тези на пътищата, с които се свързват извън населеното място, и няма основание и не е оправдано Главното управление на пътищата да бъде задължавано със свои средства да осъществява такова строителство още повече, че последното няма и компетентността да извършва това комплексно строителство.

Такова едно разрешение на въпроса би отклонило вниманието на Главното управление на пътищата от задачата по изграждане и поддържане основната пътна мрежа извън населените места, а също така ще стане причина голяма част от капиталовложенията за пътищата да бъдат насочени предимно за строителство на пътни участъци в големите градове, което ще се отрази крайно неблагоприятно за състоянието на пътищата извън населените места и за тези в малките населени места, които в този период на развитие нито

имат средства, нито възможност да строят и поддържат пътищата, минаващи през тяхната територия.

По изложените съображения считам, че предложението на комисиите в тази му част е нецелесъобразно и не следва да бъде прието. Трябва да изтъкна, че и при разискването в комисиите редица другари изразиха несъгласие с предлаганото изменение, като изтъкнаха неблагоприятията и затрудненията, които ще настъпят за пътното дело изобщо, ако се приеме предложението. Новият етап в пътното строителство и грандиозната програма, която се чертае в близките години, изискват на Главното управление на пътищата да бъдат създадени условия и възможности за осъществяването на тези задачи. Направеното предложение за изменение на ал. III от чл. 5 на законопроекта ясно не е от естество да съдействува благоприятно в тази насока.

Ние направихме една справка, от която се вижда, че ако се приеме така този текст, който предлагат комисиите, основните средства за следващата петилетка ще бъдат насочени не към главните пътни артерии, а за разрешаването на тези въпроси в големите градове, или ще бъдат необходими средно 500 — 600 млн. лв., за да може да се разрешат, а с такива средства Управлението на пътищата не разполага.

Другарки и другари народни представители! С направените бележки се представя на вашето внимание законопроектът за пътищата и моля, ако го одобрявате, да гласувате за неговото приемане с уверението, че той ще допринесе съществено за подобряване дейността по проектирането, строителството, поддържането и експлоатацията на пътната мрежа в нашата страна и ще съдействува за още по-големи успехи в областта на пътното дело. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Янко Марков: Моля докладчикът на комисиите др. Васил Василев да докладва предложенията.

Докладчик Васил Василев: (*Чете предложенията на комисиите — вж. приложение № 5, II*)

Председателстващ Янко Марков: Има думата за изказване народният представител Васил Петков.

Васил Петков: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! От развитието на пътната мрежа в една страна може да се съди за нейния напредък, за нейното икономическо и културно развитие. Пътищата са артериите, по които тече икономическия живот на една страна. Грандиозните успехи на нашия народ в изграждането на социализма след 9 септември 1944 г. доведоха до бързи, качествени изменения на икономиката. Наред с развитието на промишлеността, кооперативното земеделско стопанство и редица ос-

танали отрасли на народното ни стопанство у нас с ускорени темпове се развива и автомобилният транспорт, който има голям дял в стопанския живот на страната. Ежегодно се увеличава броят на моторните превозни средства. Освен това нашата прекрасна и слънчева родина представлява привлекателен обект на хиляди чуждестранни туристи, чийто брой всяка година се увеличава. Само по Моста на дружбата в гр. Русе през тази година минаха над 60 хиляди чуждестранни коли с туристи.

Въпросът за подобряването на пътното законодателство и привеждането му в съответствие с нуждите на живота е много важен въпрос. Необходимостта от закон за пътищата у нас отдавна е назрял. Тази според мен важна материя досега се уреждаше от Указа за пътищата, издаден преди 10 години. С този указ и неговите разпоредби, които доста остаряха, не може да се отговори на новите изисквания на развитието на нашата икономика. Във внесенния законопроект в Народното събрание от заместник-председателя на Министерския съвет др. Пенчо Кубадински материята стройно е систематизирана и е в съответствие с възприетите правни принципи и напълно отговаря на провежданата партийна и правителствена политика в нашата страна.

В законопроекта се предлага пътищата да се подразделят на републикански, местни и ведомствени. Няма никакво съмнение, че едно такова разпределение най-добре ще отговаря и благоприятствува за правилното изграждане и развитие на пътната мрежа. Посочено е мястото, ролята и задачите на Главното управление на пътищата при Министерския съвет, правата и задълженията на местните органи на власт — народните съвети, както и участието на същите в изграждането и стопанисването на републиканските пътища в чертите на населените места и пр. В предлагания на нашето внимание законопроект за пътищата добре са разработени и въпросите за отчуждаване и временно ползуване на земи, необходими за изграждането и поддържането на пътищата, като се държи строга сметка за пестенето на работна земя, по който повод, както ви е известно, Народното събрание прие закон за опазване и строго пестене на работната земя в нашата страна.

Предлаганият законопроект за пътищата регулира основните въпроси и взаимоотношения, свързани с проектирането, строителството, стопанисването и експлоатацията на пътищата. Допълнен с предложенията на Законодателната комисия, Комисията по транспорта и съобщенията, Комисията по строителството, архитектурата и благоустройството и Комисията по народните съвети и препоръките, които ще се направят днес, той несъмнено ще отговори на изискванията на съвременния етап от нашето развитие, изисквания, произтичащи от решенията на Юлския и Септемврийския пленум на

Централния комитет на Българската комунистическа партия.

Строителството на пътищата е било считано от партийните, държавните и общественно-политическите институти в Русенски окръг като една от най-важните задачи на социалистическото изграждане. В това отношение важна роля изиграха издаденият през 1959 г. Указ за пътищата, както и последвалите го разпореждания на Министерския съвет. Особено развитие на това строителство в окръга се направи в периода от 1960 до 1969 г., през което време бе изградена една наистина добра и съвременна пътна мрежа. Гражданите на Русенски окръг отдавна забравиха черните, неудобни и изкопани от дъждовете пътища.

В началото на 1960 г. в окръга имаше 546 км пътища с трошенокаменна настилка, 161 км асфалтова настилка и 88 км паважна настилка. През следващите години строителството на пътища в окръга бе насочено главно към такива с асфалтови настилки. С паважна настилка в момента е път № 2 за гр. София. Ръководството в окръга обърна сериозно внимание не само на първокласните пътища, които осигуряват съобщенията и връзките предимно между окръзите, а също така и на второкласните и третокласните пътища, които осигуряват нормалното протичане на стопанския живот в държавните, кооперативните и др. предприятия и организации в различните големи и малки населени места. При тази насоченост на строителството асфалтовите настилки от 161 км към 31. XII. 1960 г. нараснаха в края на 1968 г. на 492 км, или едно увеличение от 331 км, като се има предвид, че са полагани големи грижи и за текущото поддържане на всички пътища от всички видове настилки. По този начин процентът на трайните настилки в Русенски окръг от 31 през 1960 г. вече през 1968 г. е 67. Окръжното ръководство ще положи усилия за стопроцентово осигуряване с асфалтови и паважни трайни настилки.

Не е излишно да отбележа, че най-голямо е увеличението на трайните настилки именно при третокласните пътища, които от 53 км за посочения период са нараснали на 285 км. Така са улеснени както трудово-кооперативните земеделски стопанства, така и населението на почти всички селища в окръга. Безспорно немалка е и заслугата на самото население, което участва в строежа на третокласните пътища по реда, установен в 72. постановление на Министерския съвет.

Важен за нас проблем става наличието на мост на Дунав на територията на Русенски окръг. Интензивно развиващите се търговски връзки между социалистическите страни, обезпечавани чрез автотранспорт, донесоха значително натоварване на главния път София — Русе, а също и на пътя Варна — Русе. Естествено е това натоварване да се увеличи през следващите години. Ето защо, за да бъдат в състояние

да поемат увеличеното натоварване, ще следва посочените два пътя да бъдат разширени в близко бъдеще и съобразени с нарасналите изисквания. Сега ние подработваме вариант на шосето за Варна в района край село Писанец, където се затруднява пътуването.

В тази връзка бих искал да подчертая, че ще следва да се ускори строителството на панорамния път край р. Дунав, който ще облекчи значително трафика по главното шосе София — Русе в участъка Търново — Русе и ще допринесе за подобряване и ускоряване извозването на селскостопанската продукция от крайречния район, предназначена за износ и местна употреба.

По отношение предлагания законопроект правя предложение за частични изменения и допълнения в някои текстове, а именно:

По чл. 5, ал. III от проекта — струва ми се, че е преждевременно да се натоварват народните съвети с население между 30 000 и 50 000 души със задължения по строителството, поддържането и пр. на участъци от републиканските пътища в техните черти. Имам предвид, че тази задача изисква наличието на добре организирано стопанско предприятие. Градски благоустройствени строежи, а такива организирани досега имаше предимно в по-големите градове. Ако оставим задачите да се изпълняват от разпокъсани бюджетни мероприятия към такива народни съвети, то не би се постигнало най-доброто изпълнение, което ще искаме да вложим в смисъла на закона.

Затова предлагам в този текст, а също и в чл. 14 и чл. 17 цифрите 30 000 жители да се заменят с 50 000 жители.

По чл. 6 и 7 — при тази редакция не се дава възможност за строителство на някои пътища от смесен характер — такива, които определено обслужват дадено ведомство, предприятие, организация, трудово-кооперативно земеделско стопанство или др., но частично обслужват и част от населението.

Затова предлагам в чл. 7 да се впише ал. II със следното съдържание: „Пътища от смесен характер (ведомствен и местен) се строят и поддържат от заинтересуваните ведомства (предприятия, организации) и народни съвети след съгласуване с Главното управление на пътищата при Министерския съвет.“

Считам за необходимо в глава IV да се добави текст, който да урежда правомощията на окръжните и общинските народни съвети във връзка с охраната на пътищата през зимния сезон, респективно осигуряване организираното своевременно разчистване на заснежени пътища с помощта на машини, съоръжения и персонал на различните предприятия и организации, които могат да бъдат включени в такова мероприятие по решение на органите на народните съвети, как-

го и да урежда разпределението на разходите, които се извършват при зимното почистване на пътищата.

В същата глава IV намирам за нужно да се възпроизведе текстът на чл. 13 от Указа за пътищата, който осигуряваше своевременното опразване на жилищни помещения в кантонски сгради, които за разлика от подобни сгради на други ведомства не се намират в населените места, а извън тях, и следователно не може да намери приложение Законът за наемните отношения, който регулира настаняването в сгради в населените места.

В случая допълнително съображение за това е, че лицата, които ще следва да опразват кантонските сгради, са преди всичко жители на селата, а там няма държавен жилищен фонд и съответната разпоредба от Закона за наемните отношения, предвиждаща народните съвети в двуседмичен срок да осигуряват жилища на изважданите лица от държавния жилищен фонд, не може да намери практическо приложение. Ако се подцени този въпрос, ще се поставят в затруднено положение редица окръжни пътни управления в задачата им по постоянната охрана на пътищата. Засега в практиката на съдилищата имаме сведения за двоумение по въпроса, коя разпоредба важи за кантонските жилища, и наличните преписки се протакат.

Пак в същата глава IV предлагам да се предвиди текст, по-специално във връзка с чл. 19, букви „в“ и „г“, който да задължава инвеститорите да представят разрешение на органите, които стопансират пътя, от съответния народен съвет, че поставянето и прокарването на електропроводи, релсови, водопроводни и други линии и канали е в съответствие с плановото изграждане на населените места, респективно разпоредбите, които го регулират.

Поддържам предложенията на Законодателната комисия и другите комисии с една уговорка — в чл. 19, буква „з“ от проекта да се запази думата „повреждане“, защото от практиката ни е известно, че увреждането на крайпътните насаждения не се извършва само чрез сечене или изкореняване, а има и повреждане, причинявано по друг начин — например от добитък. Ако се заличи думата „повреждане“, ще се намали обсегът на отговорностите за повреди.

В чл. 24, ал. III вместо „глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс“ да се впише „Закона за административните нарушения и наказания“, тъй като в дневния ни ред е включен и този законопроект, който урежда именно тая материя.

В заключение заявявам, че убеден от необходимостта на предлагания законопроект и добрата му разработка, ще гласувам за неговото приемане. (*Ръкопляскания*)

Председателстващ Янко Марков: Има думата народният представител Пандо Ванчев.

Инж. Пандо Ванчев: (*От трибуната*) Другарки и другари народни представители! Позволете ми да взема отношение по предложения за обсъждане законопроект за пътищата, който според мен урежда цялостно и системно един отдавна назрял проблем — проблема за проучването, проектирането, строителството, поддържането и ремонта на автомобилните пътища, като инженерни съоръжения, и най-важно условие, бих казал, даже критерий за една напреднала туристическа страна като нашата.

Обновителният процес, който обхваща целия стопански, политически и културен живот след Деветия конгрес на Българската комунистическа партия за по-нататъшна интензификация на народното стопанство и широко навлизане на техническия прогрес, оказва благотворно влияние за развитието не само на основните водещи отрасли на нашата икономика, но и за развитието на автомобилния транспорт. Разбира се, това развитие не е само количествено — в увеличаване броя на моторните превозни средства, а и в тяхната технико-икономическа характеристика. От година на година в народното стопанство навлизат все нови и усъвършенствувани превозни средства с увеличена товароподемност, големи скоростни възможности, за които са необходими модерни и трайни пътища.

А всеизвестно е, че автомобилните пътища и по-специално техните транспортно-експлоатационни качества оказват непосредствено влияние върху производителността на автомобилите, експлоатационната себестойност на превозите, техническата скорост на движението на моторните превозни средства и безопасността на автомобилния транспорт.

Осъществяването на една нормална и ефективна експлоатация на автомобилния транспорт изисква наличието на пълна хармония между състоянието на автомобилните пътища и непрекъснато нарастващите нужди на автомобилния транспорт. Всяка малка или по-голяма диспропорция между тези два фактора води до загуби на народното стопанство.

Буржоазна България наред с общата изостаналост на народното стопанство ни завеща и пътна мрежа в крайно окаяно състояние. Общата ѝ дължина беше 22 066 км, но с изключително ниски технически показатели по отношение на ситуационното и нивелетното ѝ състояние, ширина на пътното платно и настилка, с възможности предимно за коларско движение, тесни и неудачно поставени мостове, които в по-голямата си част бяха дървени.

Асфалтовите настилки, които бяха навлезли широко в другите европейски страни, можем да кажем без преувеличение бяха почти непознати за нашия народ. И действително какво представляват 9 километра асфалтови настилки, направени в нашата страна преди 9. IX. 1944 година!

При тази крайно тежка обстановка наред с възстановяването на народното стопанство в първите години след победата на Социалистическата революция трябваше да се подобрява и увеличава пътната мрежа.

Централният комитет на партията и правителството, оценявайки важността на пътищата, които според думите на Георги Димитров са артериите, по които трябваше да потече буйната кръв на народното стопанство на нова, социалистическа България, даде ясно определена линия — в кратки срокове да се увеличи и подобри пътната мрежа, като се доведе в състояние да поеме зараждащото се интензивно автомобилно движение. Започна се строителството на нови пътища и извършването на отделни реконструкции и черни покрития на съществуващите главни пътища.

Истинският прелом обаче в пътното строителство в подобряване нивелетното и ситуационното състояние на съществуващите пътища чрез цялостни реконструкции и усиляване на посещата конструкция на пътните настилки и въвеждането на трайните покрития може да се каже, че започна фактически след историческия Априлски пленум на Централния комитет на партията, който беше повратен момент не само за стопанския политически и културен живот в нашата страна, но и в областта на пътното строителство и даде широк простор за разгръщане на творческите сили и инициативата на трудещите се от града и селото.

Наред с разкриването на невижданите простори за развитието на кооперативния строй засилването на материалните стимули, като първа стъпка в осъществяването на тази голяма политика на партията за село, за издигане на материалното и културното равнище на трудещото се селячество бе изграждането и осъществяването на пътната връзка между града и селото.

Започна изграждането и модернизацията на транзитните главни пътища София — Свиленград, Пловдив — Бургас, София — Варна, София — Русе и др. Успоредно с това се подобряваше и останалата пътна мрежа.

За 25-те години народна власт пътната мрежа на страната достигна 35 040 км, от които 15 474 са с трайни покрития.

Ние не можем да не се гордеем, че благодарение на подобрените технически елементи и извършените различни асфалтови покрития на повече от половината пътища България изпревари своите съседи Турция и Гърция и предложи за ползуване на страните от европейския и азиатския континент международните пътища със сигнатура Е. Те минават по цялата територия на страната и обхващат много главни и първокласни пътища, които строителите в нова, социалистическа България са успели богато и културно да

оформят с крайпътни чешми, мотели, кемпинги, сервизни работилници, бензиностанции, площадки за отдих и др.

Осъществявайки линията на партията в пътната политика, Хасковски окръг разгърна също широко строителство на пътища.

Само преди няколко години почти половината от селищата в окръга не бяха свързани с административните центрове.

През изтеклите 4 — 5 години на основата на 72. постановление на Министерския съвет беше разработена специална програма от окръжния народен съвет за ускорено подобряване и изграждане на пътната мрежа в окръга при най-голямо участие със средства и труд на предприятията, трудово-кооперативните земеделски стопанства и други организации. В резултат на това бяха построени и асфалтирани над 600 км пътища, което представлява около половината от пътната мрежа.

Все още обаче в някои райони на окръга, като в граничния Сакарски край, ние не сме подобрили пътната мрежа, за да отговаря на съвременния транспорт.

Сега главното наше внимание е насочено именно в този район. За голяма наша радост ние намерихме пълна подкрепа в по-нататъшното благоустрояване и подобряване на комунално-битовото обслужване на населението в този изостанал край от правителството и лично от другаря Тодор Живков, израз на което бе II. постановление на Министерския съвет от 2. III. 1968 г.

Изпълнението на това постановление, което не бива да се забравя от планиращите органи, ще обнови коренно този забравен в миналото и крайно изостанал район на южната ни граница.

Постигнатото в пътното строителство в реконструкцията и модернизацията е действително изумително по своите мащаби в сравнение с онова, което имахме до 9. IX. 1944 г. Но въпреки това все още съществува диспропорция между бързия темп на нарастване броя на моторните превозни средства и темпа на нарастване на пътната мрежа.

Системните наблюдения и проучвания, които Главното управление на пътищата извършва върху закономерностите на протичане на автомобилното движение, настъпващите изменения в неговия характер и интензитет, както и тенденциите на неговото развитие, разпределение и преразпределение, показват, че по някои от главните пътища и преди всичко по тези с направление Запад — Изток има несъответствие между състоянието на съществуващите пътища и непрекъснато нарастващите нужди на автомобилния транспорт.

Сега вече се касае не само за несъответствия, произтичащи от неблагоприятното ситуационно и нивелетно положение

на съществуващите пътища и неудовлетворителното състояние на техните настилки, а за несъответствия, отнасящи се до тяхната техническа категория като двулентови пътища.

Огромните преобразования в икономиката през изтеклите 25 години народна власт, непрекъснатото повишаване на националното богатство, потенциал и благосъстоянието на нашето общество, използването постиженията на науката и техническия прогрес допринесоха наред с общите качествени изменения в структурата на народното стопанство и за интензивно нарастване на автомобилното движение през последните 10 — 12 години. И тази тенденция от година на година се засилва.

По перспективния план през периода 1961 — 1980 г. автопаркът в цялата страна ще нарасне извънредно бързо и скокообразно. През 1965 г. броят на автомобилите се увеличи 2,2 пъти в сравнение с 1960 г. През 1970 г. това увеличение ще бъде 5 — 6 пъти, през 1975 г. — 11 пъти, а до 1980 г. — 23 пъти. Или ако през 1965 г. на 90 души се е паднал 1 автомобил, през 1970 г. едно превозно средство ще се пада на 18 души, а през 1980 г. — на 9 души.

От друга страна, развитието на България като предпочитана туристическа и културна страна, като обект на международния туризъм увеличи притока на чуждестранни коли, идващи у нас или минаващи транзит, което води допълнително към увеличаване на автомобилното движение по нашите пътища. Докато през 1960 г. в страната са влезли 61 000 чуждестранни коли, през 1968 г. техният брой достигна 263 200. Само по международния път София — Истанбул, който минава през нашия окръг, сега ежедневно преминават над 300 чуждестранни коли.

Тези тенденции в развитието на автомобилното движение поставят качествено нови задачи и изисквания в областта на пътното дело. За да се избегне тази диспропорция и се предотвратят огромни загуби на народното стопанство, вече е необходимо не само да се реконструират, а да се строят нови по-съвършени и от друга техническа категория пътища, които да са в състояние да задоволят нуждите на движението поне за 25 — 30 години. Това ще бъдат съвременни автомагистрала, чрез които се решава транспортният проблем в дадено направление за доста дълъг период от време.

Наложително е шестата петилетка да постави чрез изграждането на автомагистралата Тракия — София—Пловдив—Свиленград началото на един качествено нов етап в бъдещото развитие, усъвършенстване и модернизиране на основните направления на републиканската пътна мрежа.

Това ще бъде възплъщение на идеите на Юлския пленум и залегналия в юлската програма на партията ленински подход към решаването на най-актуалните проблеми на съ-

временното социалистическо общество, доразвити и получили конкретен израз в решенията на Септемврийския пленум на Централния комитет на партията.

Защото Септемврийският пленум с неговите решения за концентрацията и автоматизацията на производството, концентрацията на научноизследователската работа и интеграцията на науката и производството е нов етап в политиката на Българската комунистическа партия. Той разглежда не само общотеоретическите аспекти на научно-техническата революция у нас, а обсъди съвсем конкретно ония нейни страни, които на достигнатия от нас етап на стопанско и социално развитие са решаващи за страната ни. Програмата за привеждане на всички звена в икономиката и управлението в единна система, година за внедряване на съвременни технологии и комплексна автоматизация, система, подаваща се на планиране и ръководство с помощта на електронно-изчислителни машини, важи с пълна сила и в по-нататъшното строителство, изграждане и модернизиране на цялостната пътна мрежа.

Според мен този въпрос не бива да бъде подценяван, защото технико-икономическите проучвания показват, че ако до 1975 г. не се изградят магистрални пътища, народното стопанство ще изгуби от експлоатацията на автомобилния транспорт само за пет години в отсечката София — Поповина около 50 млн. лв.

Няма съмнение, че в процеса на общото икономическо развитие на нашата страна решаването на тези важни проблеми за правилното развитие и по-нататъшното модернизиране на пътната мрежа ще намерят своето подходящо място.

Концентриран израз на грижата на партията и правителството за цялостното решаване въпросите на пътното строителство в бъдеще е предложеният за обсъждане законопроект за пътищата. В него намират място социалистическите правни норми и принципи, отговарящи на провежданата в нашата страна политика в областта на пътното дело.

Правилно са разработени основните въпроси за проектиране, строеж и поддържане на пътищата, отчуждаване и временно ползуване на земи, необходими за изграждането и реконструкцията на пътищата, като се държи сметка както за нуждите на пътното строителство, така и за необходимостта да се пести работната земя. Напълно целесъобразно са предвидени редица ограничения при извършване на строителни работи и други действия в близост до пътищата, съоръженията и принадлежностите, за да се запази общият пътен ландшафт.

Като цяло предлаганият законопроект за пътищата напълно урежда основните проблеми и насоки на пътната поли-

тика и без съмнение ще окаже благотворно влияние за развитието на пътното дело в нашата страна.

Наред с това обаче аз считам за правилно да направя предложение за някои допълнения и изменения, които предлагам на вашето внимание:

Член 5, ал. II регламентира правата за Министерския съвет за условията и размера за участие в строителството, реконструкцията и ремонта на третокласните пътища от страна на Главното управление на пътищата и на окръжните и общински народни съвети, предприятия и организации.

Практиката от досегашния ред, която се определя от 72-е постановление на Министерския съвет за строителство на третокласни пътища, доказва, че участието на Главното управление на пътищата до 30% е малко, а дялът на участието, който остава за народните съвети, е доста голям.

Бюджетните средства и средствата от самооблагането са недостатъчни за задоволяване най-необходимите благоустроителни и комунало-битови мероприятия, които трябва да провеждат общинските народни съвети в населените места в духа и решенията на Ноемврийския пленум на Централния комитет на партията и те едва ли ще могат да отделят средства от самооблагането и за други цели.

Според мен участието на предприятията, трудово-кооперативните земеделски стопанства и другите организации в строителството на третокласни пътища е недостатъчно и не е регламентирано досега с някакъв нормативен документ. А тези пътища се ползват предимно от транспортните средства на трудово-кооперативните земеделски стопанства, предприятията и другите организации — за извозване на селско-стопанска и друга продукция и те са най-заинтересувани от подобрени и хубави пътища.

Да вземем например трудово-кооперативните земеделски стопанства. Те вече станаха мощни икономически единици, укрепнали финансово, способни да строят самостоятелно язовири, напоятелни системи, промишлени предприятия за преработка на плодове и зеленчуци. Така че те могат да участвуват с повече средства в строителството и реконструкцията на тези пътища. Със собствени средства могат да участвуват и промишлените предприятия и други организации, конкретно заинтересувани от даден път.

Затова Министерският съвет трябва със специален нормативен документ, както се предвижда в ал. II на член 5 от предлагания проект, да определи условията и размера, с който трябва да участвуват народните съвети с бюджетни средства и предприятия, трудово-кооперативни земеделски стопанства и други стопански организации на територията на даден окръг със собствени средства, внасяни по специална сметка към съответния окръжен народен съвет.

С чл. 14, ал. II се предлага обезщетението за отчуждени имоти за нуждите на републиканските пътища, включени в чертите на населените места с над 30 000 жители, да се заплащат от съответните народни съвети, а народните съвети на населени места до 30 000 жители да изплащат в тези случаи обезщетението за иззетите земи само в частта, върху която ще се строят тротоарите, а платното да се изплаща от Главното управление на пътищата.

Считам, че това е неправилно, тъй като един собственик на обезщетен имот ще трябва да получи обезщетението си от две ведомства, за което е необходимо да се изготвят две документации. Предлагам обезщетението за отчуждените имоти изцяло да бъде изплащано от Главното управление на пътищата, която сума да се включи в генералната сметка на съответния обект.

Напълно се солидаризирам и подкрепям предложението на Законодателната комисия, Комисията по транспорта и съобщенията, Комисията по строителството, архитектурата и благоустройството и Комисията по народните съвети, които намирам за целесъобразни и навременни.

Уверен съм, че предложеният законопроект за пътищата ще окаже благотворно влияние за по-нататъшното разширяване, подобряване и модернизиране на пътната мрежа в страната, което е главна гаранция за осигуряване бърз, сигурен и икономичен автотранспорт и за създаване необходимите предпоставки за развитие и разширяване на международния и вътрешния туризъм и по-нататъшния подем на социалистическата родина.

Одобрявам предложения законопроект за пътищата и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Янко Марков: Има думата за изказване народният представител Костадин Тупаров.

Костадин Тупаров: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Строителството, реконструкцията и подобряването на пътната мрежа в нашата страна е безспорно. Това е възможно само в една социалистическа страна. Успехи в това отношение имаме и ние в Пазарджишки окръг. Годишно чакалираме около 90 км и асфалтираме до 50 км и съгласно приетия перспективен план за петилетката до края на 1970 г. няма да има селище в окръга, което да не е включено с асфалтов път, който да води към центъра. В това отношение ни помага доста много и Главното управление на пътищата.

Аз няма да се спирам на мотивите към законопроекта за пътищата, тъй като много добре са изложени, а към така приложения проект предлагам и следното:

Член 7, както е посочено в проекта, се отнася за ведомствени пътища, които ще се строят в бъдеще. Същият не засяга и не урежда взаимоотношенията на сега съществуващите ведомствени пътища, които се използват и от други предприятия, каквито са пътищата на горските стопанства, на общинските народни съвети и др., ползващи се и от други организации като Строителни материали, Хидрострой, Язовири и каскади, държавни земеделски стопанства и др., за извозване на инертни материали, на селскостопанска продукция, произвеждана във високопланински места и т. н.

Пример. В населено място общинският народен съвет със средствата от самооблагането и бюджета е направил път за местни нужди с товароносимост от 3 — 5 тона. Строителни материали, Хидрострой, Язовири и каскади и други ведомства по същия път превозват материали с камиони от 10 — 15 — 20 тона. За няколко дни пътят се разбива, а за неговото възстановяване никой не се грижи. Чакат местният народен съвет да го възстанови със средства от самооблагането.

За уреждане ползуването на готови ведомствени пътища сега и в бъдеще и от други ведомства и предприятия предлагам след точката да се постави следното ново изречение:

„Ползуването на създадени ведомствени пътища от други ведомства, организации и предприятия става след заплащане съответната част от стойността от пътя.“

Член 11, ал. I трябва да има не изчерпателен характер, както е дадено в законопроекта, а примерен. Случаите за временно ползуване на земи, принадлежащи на обществени и кооперативни организации, не са само посочените в тази алинея, макар и да са най-често срещани. Може да се наложи ползуването на такава земя за преминаване на водопътник, нужен за строителството, постройка на леки временни сгради за работници, места за фургони, пътни машини и пр. По тези съображения предлагам думите в предпоследния ред на тази алинея, а именно „както и“ да се заличат, а накрая на алинеята точката да стане запетая и да се постави „и други“. При това положение изброяването ще има примерен, а не изчерпателен характер.

Имах още едно предложение. Аз се отказвам от него, тъй като др. Пандо Ванчев го засегна и аз съм напълно съгласен с него. Бих желал само да го допълня. Отнася се до текста, в който се говори за жители до 30 000 души. Ако Главното управление на пътищата не възприеме това предложение, предлагам да се направи допълнение със следния текст: „Средствата за отчуждаване за тротоарите в населените места до 30 000 души да се впишат в проектосметните документации и финансират от параграф Местни инициативи при окръжния народен съвет.“

В чл. 19 след буква „б“ предлагам да се постави буква „в“ със следното съдържание: „Изкореняването и изсичането на дървета и гори на разстояние до 600 м от края на пътя, минаващ край и през курортни, исторически и туристически места и обекти.“

С предлаганата буква се цели да се запази естествената красота, дадена от природата на някои места и обекти, каквито са дървесните насаждения и естествените гори. Обстановката, която създават последните, действа не само естетически, но и здравословно, а в много случаи — и патриотично. Достатъчно е да си представим какво би било Оборище без неговите буки в предлагания по-горе пример. Следващите букви в проекта предлагам да станат „г“, „д“, „е“, „ж“ и т. н.

Заедно с тези мои предложения съгласен съм законопроектът за пътищата да стане закон и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Янко Марков: Други искания за изказвания не са постъпили. Иска ли някой народен представител думата?

Има думата народният представител Делчо Чолаков.

Делчо Чолаков: *(От трибуната)* Аз мисля така: от всичко трябва да се пести само от пътищата не бива. Тук възвръщаемостта е най-голяма. Ако се дадат 1000 лева за път, ще се икономисат 100 000 от ремонти. Това го казвам в съгласие с тезата на др. Пенчо Кубадински, а след това ще споря с него.

Аз мисля, че хората на др. Пенчо Кубадински малко са му въздействували и малко ведомствено са гледали на въпроса. Защо? — Парите на Главното управление на пътищата щели да намалеят. Дали ще се вземат от общината или от Главното управление на пътищата, откъдето и да са, те са все наши пари, народни пари. Не е там работата. Работата е кой ще строи по-добре, кой ще строи по-евтино, кой ще строи по-трайно. Аз мисля, че Главното управление на пътищата следи световния опит, преценява най-съвременната техника, прилага най-точни нормативи. При него производителността е най-висока, а себестойността — най-ниска. Ако не е така, то трябва да стане така. А как ще строят 28 окръга, 125 града? Там има най-различни организации, които строят най-различно. Те не могат да имат такава висока производителност, да внедряват най-съвременна технология.

Затова мисля, че трябва да се приеме предложението, както се предлага от комисиите, и др. Пенчо Кубадински да оттегли сам своето предложение, като възприеме това, което е малко по-държавническо. Аз не казвам, че др. Кубадински

не мисли държавнически, тъй като е човек на делото и като такъв ми допада, но мисля, че неговите хора малко са му въздействували. *Оживление*)

Имам и една забележка. Завчера ходих до Троян. Минах през пътя Кърнаре — Троян. Това е най-поетичното място на България. Обаче не съм Вазов, нямам таланта на Вазов, да го възпея. Половината от пътя е с дупки, много лош. Ако може да се заплануват средства да се направи този път, няма да бъде лошо.

Това исках да кажа и много моля др. Пенчо Кубадински да приеме нашето предложение. Аз бях в комисиите, слушах най-различни варианти, кой как спори, но струва ми се, че трябва да се възприеме това като най-целесъобразно и най-евтино за държавата. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Янко Марков: Други желаещи за изказване има ли? — Няма.

Тъй като по законопроекта бяха направени редица предложения, Бюрото моли комисиите да се съберат и ги разгледат. Заседание утре в 8,30 часа.

Преминаваме към следващата точка от дневния ред:

Разглеждане на законопроекта за задграничните паспорти.

(Съгласно чл. 75 от Правилника за вътрешния ред на Народното събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта — виж приложение № 6, 1)

Има думата министърът на вътрешните работи др. Ангел Солаков.

Министър ген.-полк. Ангел Солаков: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Режимът на задграничните паспорти понастоящем се урежда от Закона за паспортите и милиционерската контрола над чужденците, издаден през 1948 г. Този закон изпълни своето предназначение и не отговаря на съвременните изисквания, не е в съответствие със значителните изменения, които се извършиха в страната през изминалите 21 години.

През тези години в България се положиха основите на социалистическото общество. Налице е морално-политическото единство на народа. Рязко се подобри материалното и културното състояние на трудещите се. Сега нашият народ, сплотен около Българската комунистическа партия, е напрегнал мишци за изпълнение на решенията на Деветия конгрес и Юлския пленум на Централния комитет на Българската комунистическа партия за изграждане на развито социалистическо общество.

Двадесет и пет години Народна република България провежда външна политика, насочена към укрепване мира и

дружбата с народите, на мирно съвместно съществуване с държавите с различен обществен строй.

Триумф на тази политика е изключителната стабилност на нейното международно положение, високият международен авторитет и уважението, с което тя се ползува пред прогресивните сили в света. Няма важно международно събитие, в което да не вземат участие представители на Народна република България. Днес нашата страна поддържа дипломатически връзки с 80 държави. Активно участвуваме в работата на десетки международни, междудържавни и обществени органи и организации.

Успехите на социалистическото народно стопанство помогнаха да се развият икономически и търговски връзки със 111 страни в света. Български представители вземат участие в провеждането на международни панаири и изложби по всички краища на света.

Създадоха се и укрепнаха културните връзки на страната ни с повечето страни в света. Творците на българското изкуство и култура са желани гости навсякъде. Голям брой български театрални, оперни, естрадни, самодейни състави и колективи, както и именити певци и изпълнители посещават много страни.

Българският спорт получи международно признание. Българският национален флаг тържествено се издига на олимпийски и световни първенства. Българските спортисти вземат участие в олимпиади, световни и европейски първенства, в много други международни спортни срещи, игри и състезания.

Народна република България се разви като туристическа страна, която не само посреща, но и изпраща български туристи в редица страни. Българинът, който преди 9 септември пътуваше зад граница от немотия, за да търси препитание, днес пътува като турист — и преди всичко като автотурист, — за да се запознае с икономиката, културата, изкуството и бита на другите народи.

В последните години значително се увеличи броят на българските граждани, които посещават свои близки и познати зад граница.

В изпълнение на договори и споразумения, сключени между Народна република България и други държави, хиляди наши специалисти — лекари, инженери, архитекти, строители и други, се изпращат в социалистическите и приятелските страни за оказване на помощ.

Развиха се транспортните и съобщителните връзки на нашата страна с почти всички страни на света.

Непрекъснатото разширяване на политическите, икономическите, търговските, туристическите, културните, спортните и други връзки на Народна република България с другите

страни е свързано със значително увеличаване на пътуванията на български граждани в чужбина. Затова спомогнаха и сключените споразумения за безвизов режим със социалистическите и някои капиталистически страни. Така например докато през 1964 г. е имало кръгло 138 000 пътувания, през 1968 г. те са 280 000, или в сравнение с 1964 г. са се увеличили двойно.

По-нататъшните успехи на страната в строителството на социализма, както и нейната последователна миролюбива политика ще доведат до още по-голямо развитие и разширяване на международните връзки по държавна, обществена и частна линия и ще се увеличи броят на лицата, които ще пътуват зад граница.

Тези именно причини налагат да се приеме нов Закон за задграничните паспорти.

Натрупаният опит показва, че не е целесъобразно в бъдеще в един и същ закон да се регламентира режимът на задграничните паспорти на българските граждани и режимът на пребиваване на чужденците в страната ни, както е по сега действащия закон. Въпросите, свързани с преминаването на държавната граница на България от чужденци и пребиваването им в нашата страна, следва да бъдат уредени с друг нормативен акт.

Наложително е по-точно определяне на видовете задгранични паспорти, които трябва да се издават. Опитът и международната практика са ни показали, че трябва да се издават онези видове паспорти, които са посочени в законопроекта. Ясно и точно е посочено кой и какви задгранични паспорти има право да издава.

Принципиално значение има точното посочване в новия закон на случаите, в които може да се откаже издаването на задграничен паспорт или да се отнеме издаден такъв. Издаването на задгранични паспорти на български граждани е израз на абсолютно доверие и грижа за тях от страна на нашата държава. Това доверие и грижа обаче ги задължава да имат поведение, достойно за граждани на социалистическа страна. Ето защо по-пълният режим на задграничните паспорти ще даде възможност за опазване сигурността и достойнството на Народна република България, както и за защита на законните права и интереси на гражданите.

Голямо значение има и законодателното уреждане на установилата се практика българските граждани да се снабдяват с чужди входни и транзитни визи не пряко, както се вършеше доскоро, когато те отиваха в посолствата, а чрез Министерството на външните работи и съответната негова служба, а в чужбина — чрез българските дипломатически и консулски представителства. Досега този въпрос бе уреден с наредба на Министерството на външните работи. Законо-

дателното му уреждане ще улесни още повече българските граждани при техните пътувания в чужбина.

С оглед упражняване на контрол и обезпечаване сигурността на пребиваващите в чужбина български граждани законопроектът изисква от тях да се регистрират в българското дипломатическо и консулско представителство по ред, установен от министъра на външните работи.

Другарки и другари народни представители! Считаме, че предложеният законопроект за задграничните паспорти отговаря на изискванията, които се налагат от развитието на международните връзки на Народна република България. В него е отразен опитът на министерствата на вътрешните и външните работи по издаване на задгранични паспорти. Съобразен с новото законодателство на социалистическите страни, с международните договори и обичаи, той е част от изпълнението на решенията на Деветия конгрес на Българската комунистическа партия и Юлския пленум за обновяване и усъвършенстване на действащите закони.

Проектът е разгледан на съвместно заседание на Законодателната комисия и Комисията по външните работи при Народното събрание. С направените предложения Министерството на външните работи и Министерството на вътрешните работи са съгласни.

Моля, другарки и другари народни представители, да обсъдите законопроекта и направените по него предложения и да гласувате за приемането му. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Янко Марков: Има думата докладчикът на Законодателната комисия и Комисията по външните работи народният представител Георги Пирински.

Докладчик Георги Пирински: *(Чете предложението на комисията — вж. приложение № 6, II)*

Председателстващ Янко Марков: Няма записани за изказване. Има ли желаещи другари да се изкажат?

Проф. Борис Спасов: Аз искам думата.

Председателстващ Янко Марков: Има думата народният представител проф. Борис Спасов.

Проф. Борис Спасов: *(От трибуната)* Уважаеми другарки и другари народни представители! В чл. 16 на предлагания законопроект има една ал. III, която гласи: „Съставянето на актовете, издаването и обжалването на наказателните постановления става по реда на гл. XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс.“

Както е известно, на настоящата сесия на Народното събрание е внесен за разглеждане един нов законопроект — законопроектът за административните нарушения и наказания. В същия законопроект се предвижда да се отмени гл. XXVIII на Наказателно-процесуалния кодекс. Предвиждат се също нови правила за съставянето на актовете, за издаването и обжалването на наказателните постановления в случаите, когато са наложени санкции за административни нарушения.

При това положение очевидно, след като е внесен за разглеждане от Народното събрание един законопроект, който предвижда отменяването на глава XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс, няма да бъде логично ние да гласуваме сега закон, в който се говори за гл. XXVIII от Наказателно-процесуалния кодекс, а утре да гласуваме друг закон, който да отменя тази глава от Наказателно-процесуалния кодекс.

Затова аз предлагам да се отложи гласуването на този законопроект дотогава, докато се приеме законът за административните нарушения и наказания, и след това да гласуваме този законопроект, като в чл. 16, ал. III предвидим, че съставянето на актовете, налагането на наказателните постановления и тяхното обжалване става съгласно разпоредбите на закона за административните нарушения и наказания.

Едновременно с това предлагам да се внесе изменение в дневния ред на настоящата сесия, като най-напред се постави за разглеждане законопроектът за административните нарушения и наказания, а след това другите законопроекти, които са включени в дневния ред, тъй като в някои от тях става позоваване или ще става позоваване на закона за административните нарушения и наказания.

Председателстващ Янко Марков: Има ли други другари, желаещи да се изкажат? — Няма.

Бюрото предлага утре в 8 ч. и 30 м. да се съберат съответните комисии, а Народното събрание да започне своето заседание в 9 часа.

Има ли възражения? — Няма.

Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч. и 50 м.)

Първи подпредседател: **Ек. Аврамова**

Подпредседател: **Я. Марков**

Секретар: **М. Стамболийска**

Началник на Стенографския отдел: **В. Йонков**